

4. Καίτοι, δυνάμει του άρθρου 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή, όταν λαμβάνει απόφαση στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, υποχρεούται να αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά τα οποία στηρίζουν την αιτιολογία της απόφασης και τη νομική συλλογιστική που την οδήγησαν να λάβει την εν λόγω απόφαση, η διάταξη αυτή δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να πραγματεύεται όλα τα πραγματικά και νομικά σημεία που συζητήθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία.
5. Η εξουσία που παρέχεται στην Επιτροπή από το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, να υποχρεώνει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να θέτουν τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση, προϋποθέτει το δικαίωμα της Επιτροπής να επιβάλλει στις εν λόγω επιχειρήσεις ορισμένες υποχρεώσεις ενεργείας ή παραλείψεως για τον τερματισμό της παραβίασεως. Στο πλαίσιο αυτό, οι επιβαλλόμενες στις επιχειρήσεις υποχρεώσεις πρέπει να καθορίζονται σε συνάρτηση προς τα όσα επιβάλλει η αποκατάσταση της νομιμότητας, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης περιπτώσεως.
6. Το άρθρο 234 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι δεν μπορεί να γίνεται επίκληση συμφωνιών που έχουν συναφθεί πριν από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης προκειμένου να δικαιολογηθούν περιορισμοί στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Πράγματι, η διάταξη αυτή, η οποία έχει ως αντικείμενο να εξασφαλίσει ότι η εφαρμογή της Συνθήκης δεν επηρεάζει ούτε το σεβασμό των δικαιωμάτων τα οποία αρδύονται τρίτες χώρες από συμφωνίες συναφθείσες προηγουμένως με κάποιο κράτος μέλος ούτε την τήρηση των υποχρεώσεων που συνεπάγονται οι συμφωνίες αυτές για το εν λόγω κράτος μέλος, αφορά μόνο τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 10ης Ιουλίου 1991 *

Περιεχόμενα

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία	580
Αιτήματα των διαδίκων	585
Επί του αιτήματος περί ακυρώσεως της απόφασης στο σύνολό της	586

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

1. Ως προς την παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης	586
— Επιχειρήματα των διαδίκων	586
— Νομική εκτίμηση	597
— Τα οικεία προϊόντα	598
— Η ύπαρξη της δεσπόζουσας θέσεως	599
— Η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεως	599
2. Ως προς την έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας	604
Επί του επίκουρικού αιτήματος περί ακυρώσεως του άρθρου 2 του διατακτικού της αποφάσεως	606
1. Ως προς την παράβαση του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου	606
— Επιχειρήματα των διαδίκων	606
— Νομική εκτίμηση	607
2. Επί της παραβιάσεως της Συμβάσεως της Βέρνης	608
— Επιχειρήματα των διαδίκων	608
— Νομική εκτίμηση	609
3. Ως προς την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας	611
Επί των δικαστικών εξόδων	612

Στην υπόθεση T-76/89,

Independent Television Publications Limited, εταιρία αγγλικού δικαίου, με έδρα το Λονδίνο, εκπροσωπούμενη από τον Alan Tyrrell, QC, Gray' s Inn, ενεργώντας κατ' εντολή του Michael J. Reynolds, solicitor στις Βρυξέλλες, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Loesch & Wolter, 8, rue Zithe,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Jacques Bourgeois, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Ian Forrester, QC, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Σκωτίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Guido Berardis, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης από την

Magill TV Guide Limited, εταιρία ιρλανδικού δικαίου, εγκατεστημένη στο Δουβλίνο, εκπροσωπούμενη από τον John D. Cooke, senior counsel, δικηγόρο Ιρλανδίας, ενεργώντας κατ' εντολή του δικηγορικού γραφείου Gore & Grimes, solicitors Δουβλίνου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Louis Schiltz, 83, Boulevard Grande-Duchesse Charlotte,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασης 89/205/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, (ΕΕ 1989, L 78, σ. 43), σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.851, Magill TV Guide/ITP, BBC και RTE),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Saggio, Πρόεδρο, Χρήστο Γεραρή, C. P. Briët, D. Barrington και J. Biancarelli, δικαστές,

Γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 21 Φεβρουαρίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

- 1 Με προσφυγή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Μαρτίου 1989, η Independent Television Publications Limited (στο εξής: ITP) ζήτησε την ακύρωση της απόφασης της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988 (στο εξής: απόφαση), με την οποία διαπιστώθηκε ότι η πολιτική και η τακτική που ακολούθησε ο εν λόγω οργανισμός, κατά τον χρόνο στον οποίο ανάγονται τα υπό κρίση πραγματικά περιστατικά, σχετικά με τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών των οποίων η λήψη είναι δυνατή στην Ιρλανδία και στη Βόρεια Ιρλανδία, συνιστούν παραβάσεις του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόσον παρεμπόδιζαν την έκδοση και πώληση γενικών εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγιών στο εν λόγω έδαφος. Η παρούσα προσφυγή εντάσσεται στην ομάδα των προσφυγών ακυρώσεως που ασκήθηκαν παραλλήλως κατά της ίδιας απόφασης από τους λοιπούς αποδέκτες της, ήτοι, αφενός, τη Radio Telefis Eireann (στο εξής: RTE) και, αφετέρου, την British Broadcasting Corporation και την BBC Enterprises Limited (στο εξής: BBC), υποθέσεις T 69/89 και T-70/89.

- 2 Το γενικό πλαίσιο της απόφασης μπορεί να συνοψισθεί ως εξής: Τα περισσότερα νοικοκυριά στην Ιρλανδία και 30 έως 40 % των νοικοκυριών στη Βόρεια Ιρλανδία έχουν τη δυνατότητα λήψεως τουλάχιστον έξι τηλεοπτικών καναλιών: πρόκειται για τα RTE1 και RTE2, τροφοδοτούμενα από τη RTE, που έχει εκ του νόμου μονοπώλιο για τη μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών στην Ιρλανδία, το BBC1 και το BBC2, που τροφοδοτούνται από το BBC, καθώς και το ITV και το Channel 4, που τροφοδοτούνταν, κατά τον κρίσιμο χρόνο, από τις τηλεοπτικές εταιρίες στις οποίες είχε παραχωρηθεί από την Independent Broadcasting Authority (στο εξής: IBA) δικαιοχρησία για την παραγωγή και διάθεση εκπομπών για την ιδιωτική τηλεόραση. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το BBC και η IBA συνιστούσαν διπώλιο παροχής τηλεοπτικών υπηρεσιών μέσω ερτζιανών κυμάτων σε εθνικό επίπεδο. Εξάλλου, πολλοί τηλεθεατές στη Μεγάλη Βρετανία και την Ιρλανδία είχαν δυνατότητα λήψεως, είτε απ' ευθείας είτε μέσω καλωδιακού δικτύου, εκπομπών πολλών δορυφορικών καναλιών. Ωστόσο, δεν υπήρχε καλωδιακή τηλεόραση στη Βόρειο Ιρλανδία.

Κατά τον χρόνο κατά τον οποίο έλαβαν χώρα τα κρίσιμα περιστατικά, δεν ήταν διαθέσιμος στην αγορά της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας κανένας εβδομαδιαίος γενικός οδηγός τηλεοπτικών προγραμμάτων, λόγω της πολιτικής που ακολουθούσαν οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται η απόφαση, όσον αφορά τη δημοσίευση των σχετικών με τα προγράμματα των έξι προαναφερθέντων καναλιών πληροφοριών. Συγκεκριμένα, καθεμιά από τις εν λόγω εταιρίες δημοσίευε τηλεοπτικό οδηγό αφιερωμένο αποκλειστικά στα δικά της προγράμματα και διεκδικούσε, βάσει του United Kingdom Copyright Act του 1956 (βρετανικός νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας) και του Irish Copyright Act του 1963 (ιρλανδικός νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας), την προστασία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της, προκειμένου να εμποδίζει την αναπαραγωγή τους από τρίτους.

Στα εν λόγω προγράμματα παρατίθενται το κανάλι, η ημερομηνία, η ώρα και ο τίτλος των προγραμματισμένων εκπομπών. Αποτελούν το αντικείμενο πλειόνων διαδοχικών δημοσιεύσεων που καθίστανται σταδιακά περισσότερο συγκεκριμένες, μέχρι την οριστική δημοσίευση του εβδομαδιαίου προγράμματος, περίπου δύο εβδομάδες πριν από την προβολή του. Στη φάση αυτή, τα προγράμματα καθίστανται εμπορεύσιμο προϊόν, όπως αναφέρεται στην απόφαση (σημείο 7).

- 3 'Όσον αφορά ειδικότερα την παρούσα υπόθεση, σημειώνεται ότι η ΙΤΡ διατηρούσε το αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της ΙΤV και του Channel 4 στο τηλεοπτικό περιοδικό της, το *TV Times*, που ειδικεύταν στην παρουσίαση των προγραμμάτων των δύο ανωτέρω καναλιών.
- 4 'Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η προσφεύγουσα ιδρύθηκε το 1967 με σκοπό τη δημοσίευση ενός βρετανικού περιοδικού με αντικείμενο την παροχή πληροφοριών επί των προγραμμάτων της ιδιωτικής τηλεοράσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο. Κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, οι μέτοχοι της ήταν οι εταιρίες τηλεψίας στις οποίες είχε παραχωρηθεί από την ΙΒΑ δικαιοχρησία για την παραγωγή και διάθεση εκπομπών προοριζόμενων για το τηλεοπτικό κανάλι ΙΤV. Εν τω μεταξύ, η ΙΤΡ πωλήθηκε σε μία ιδιωτική εκδοτική εταιρία, τη Reed International PLC, εντελώς ανεξάρτητη από τις εταιρίες τηλεψίας. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις οικείες συμβάσεις, οι εταιρίες τηλεψίας στις οποίες είχε παραχωρηθεί δικαιοχρησία από την ΙΒΑ υποχρεούνταν να εκχωρήσουν στην ΙΤΡ, κατά τη διάρκεια ισχύος των εν λόγω συμβάσεων, το δικαίωμά τους πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων των εκπομπών της ΙΤV. Ως αντιπαροχή ελάμβαναν το 70 % των καθαρών κερδών της ΙΤΡ από τις πωλήσεις του τηλεοπτικού περιοδικού της. Αντίθετα, η εταιρία Channel 4 Television Company Limited, που ήταν θυγατρική εταιρία της ΙΒΑ, εκχωρούσε στην ΙΤΡ το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων των εκπομπών της που μεταδίδονταν από το Channel 4, χωρίς οικονομική αντιπαροχή, ενόψει των εξόδων στα οποία υποβαλλόταν η ΙΤΡ προκειμένου να εξασφαλίζει τη δημοσίευση και την προβολή των προγραμμάτων του Channel 4.

- 5 Σύμφωνα με τον εταιρικό σκοπό της, η ITP εκδίδει στο Ηνωμένο Βασίλειο, για εμπορικούς σκοπούς, το εβδομαδιαίο τηλεοπτικό περιοδικό *TV Times*. Κατά τον κρίσιμο χρόνο, το *TV Times* δεν περιείχε καμία πληροφορία επί των προγραμμάτων που μεταδίδονταν από κανάλια εκτός του ITV και του Channel 4. Δημοσιευόταν σε δεκατρείς τοπικές εκδόσεις και επωλείτο όχι μόνο στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και στην Ιρλανδία. Η τιμή του ανερχόταν σε 0,37 της λίρας στερλίνας (UKL) και 0,52 της ιρλανδικής λίρας (IRL) αντίστοιχα. Το *TV Times* κυκλοφορούσε κάθε εβδομάδα, κατά μέσο όρο σε 3 εκατομμύρια αντίτυπα. Μαζί με τον τηλεοπτικό οδηγό του BBC, το *Radio Times*, ήταν το περιοδικό με την μεγαλύτερη εβδομαδιαία κυκλοφορία στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου αγοραζόταν από το 16 % περίπου των νοικοκυριών που διαθέτουν τηλεοπτική συσκευή. Στην Ιρλανδία, το *TV Times* αγοραζόταν από το 2 % περίπου των νοικοκυριών. Κατά τη χρήση 1985/1986, ο κύκλος εργασιών του *TV Times* ξεπέρασε τα 59 εκατομμύρια UKL ενώ τα πραγματοποιηθέντα κέρδη προ φόρου υπερέβησαν τα 3,9 εκατομμύρια UKL.
- 6 Κατά τον κρίσιμο χρόνο, η ITP εφάρμοξε όσον αφορά την εκμετάλλευση του δικαιώματός της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων του ITV και του Channel 4 την ακόλουθη πολιτική. Διένειμε δωρεάν, κατόπιν αιτήσεως, στον ημερήσιο ή περιοδικό τύπο τα προγράμματα των εκπομπών της, συνοδευόμενα από άδεια μη προϋποθέτουσα την καταβολή δικαιωμάτων η οποία καθόριζε τους όρους υπό τους οποίους οι εν λόγω πληροφορίες μπορούσαν να αναπαραχθούν. Τα καθημερινά προγράμματα και, κατά την παραμονή των αργιών, τα προγράμματα δύο ημερών μπορούσαν να δημοσιεύονται στις εφημερίδες, υπό την επιφύλαξη της τήρησης ορισμένων προϋποθέσεων ως προς τη μορφή της δημοσίευσής τους. Τα εβδομαδιαία περιοδικά και οι κυριακάτικες εφημερίδες, εξάλλου, εδικαιούντο να δημοσιεύουν « επιλογή » των τηλεοπτικών προγραμμάτων της εβδομάδας. Η ITP φρόντιζε για την αυστηρή τήρηση των καθορισμένων στην άδεια όρων, στρεφόταν δε δικαστικώς, οσάκις συνέτρεχε περίπτωση, κατά των εκδόσεων που παραβίαζαν τους εν λόγω όρους.
- 7 Ο εκδοτικός οίκος Magill TV Guide Ltd (στο εξής: Magill), εταιρία συσταθείσα κατά το ιρλανδικό δίκαιο, είναι θυγατρική της εταιρίας Magill Publications Holding Ltd, ανήκουσα κατά 100 % στην εν λόγω εταιρία. Ιδρύθηκε με σκοπό την έκδοση, στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία, εβδομαδιαίου περιοδικού με πληροφορίες για τις τηλεοπτικές εκπομπές των οποίων η λήψη είναι δυνατή από τους δέκτες των τηλεθεατών της περιοχής, του *Magill TV Guide*. Κατά τις πληροφορίες που δόθηκαν από τους διαδίκους, η κυκλοφορία του εν λόγω περιοδικού άρχισε τον Μάιο του 1985. Αρχικά, το έντυπο περιοριζόταν στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τα προγράμματα του Σαββατοκύριακου της RTE, του BBC, του ITV και του Channel 4, καθώς και στην παρουσίαση μιας επιλογής των εβδομαδιαίων προγραμμάτων τους. Κατόπιν της δημοσίευσής τους, στις 28 Μαΐου 1986, ενός τεύχους του *Magill TV Guide*, που αναπαρήγαγε ολόκληρο το εβδομαδιαίο πρόγραμμα του συνόλου των τηλεοπτικών καναλιών των οποίων η λήψη ήταν δυνατή στην Ιρλανδία — συμπεριλαμβανομένων των ITV και

Channel 4 — το ιρλανδικό δικαστήριο υποχρέωσε την εταιρία Magill, με προσωρινές διατάξεις εκδοθείσες κατόπιν αιτήσεως της RTE, του BBC και της ΙΤΡ, να διακόψει τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων των τριών αυτών οργανισμών. Κατόπιν αυτού, η Magill διέκοψε την εκδοτική της δραστηριότητα. Η υπόθεση εξετάστηκε μερικώς ως προς την ουσία από το High Court, το οποίο αποφάνθηκε, με απόφαση εκδοθείσα στις 26 Ιουλίου 1989 από τον δικαστή Lardner, σχετικά με το περιεχόμενο, στο ιρλανδικό δίκαιο, του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Η απόφαση αναφέρει σχετικά τα εξής: « Τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία με έπεισαν ότι τα εβδομαδιαία προγράμματα, όπως δημοσιεύονται στον *TV Times*, αποτελούν λογοτεχνικά έργα και “ συνθέσεις ” (compilations), υπό την έννοια του όρου στα άρθρα 2 και 8 του Copyright Act του 1963, επί των οποίων η ΙΤΡ εδικαιούτο και δικαιούται να προβάλλει το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας » (ILRM 1990, σ. 534, συγκεκριμένα σ. 557).

- 8 Ήδη κατά το παρελθόν, ενόψει της δημοσιεύσεως πλήρων τηλεοπτικών προγραμμάτων, η Magill είχε υποβάλει καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής, στις 4 Απριλίου 1986, δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), ζητώντας να διαπιστωθεί ότι η ΙΤΡ, το BBC και η RTE προέβαιναν σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης τους αρνούμενες να παραχωρήσουν άδειες για τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων τους. Η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία στις 16 Δεκεμβρίου του 1987 και γνωστοποίησε στην ΙΤΡ τις αιτιάσεις της τον ίδιο μήνα. Κατά το πέρας της εν λόγω διαδικασίας η Επιτροπή έλαβε, στις 21 Δεκεμβρίου 1988, την απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής.
- 9 Στην εν λόγω απόφαση, τα προϊόντα τα οποία αυτή αφορά ορίζονται, για κάθε μία από τις τρεις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, ως εξής. Πρόκειται για τα εβδομαδιαία προγράμματα που δημοσιεύονται από την ΙΤΡ, το BBC και τη RTE, καθώς και για τους οδηγούς όπου δημοσιεύονται στα εν λόγω προγράμματα (σημείο 20, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως). Κατά τον ορισμό της Επιτροπής, ένα πρόγραμμα περιλαμβάνει « κατάλογο των εκπομπών που πρόκειται να μεταδοθούν από ή για λογαριασμό ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού οργανισμού κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης χρονικής περιόδου· ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες: τον τίτλο κάθε εκπομπής που πρόκειται να μεταδοθεί, το κανάλι, την ημερομηνία και την ώρα μετάδοσης » (σημείο 7 της αποφάσεως).

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, λόγω του *de facto* μονοπωλίου που κατέχουν οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί ως προς τα εβδομαδιαία προγράμματά τους, οι ενδιαφερόμενοι για τη δημοσίευση εβδομαδιαίου οδηγού τηλεοπτικών προγραμμάτων τρίτοι « βρίσκονται σε οικονομική εξάρτηση, πράγμα που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώ-

ρισμα της κατοχής δεσπόζουσας θέσης ». Επιπλέον, συνεχίζει η Επιτροπή, το εν λόγω μονοπώλιο ισχυροποιείται με ένα εκ του νόμου μονοπώλιο, καθόσον οι οργανισμοί αυτοί διεκδικούν την προστασία του δικαιώματός τους πνευματικής ιδιοκτησίας επί των οικείων προγραμμάτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή παρατηρεί ότι « δεν είναι δυνατόν να υπάρξει στις αγορές για τις οποίες πρόκειται οποιοσδήποτε ανταγωνισμός εκ μέρους τρίτων ». Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι « τόσο η ITP, όσο και το BBC καθώς και η ITE κατέχουν δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86 » (σημείο 22 της απόφασης).

- 10 Προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη καταχρήσεως, η απόφαση στηρίζεται ειδικότερα στις διατάξεις του άρθρου 86, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β, της Συνθήκης, σύμφωνα με τις οποίες υπάρχει κατάχρηση οσάκις μία επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση περιορίζει την παραγωγή ή τη διάθεση ενός προϊόντος επί ζημία των καταναλωτών (σημείο 23, πρώτο εδάφιο, της απόφασης). Η Επιτροπή φρονεί ειδικότερα ότι υφίσταται στην αγορά « σημαντική δύναμη ζήτηση για γενικούς τηλεοπτικούς οδηγούς » (όπ.π., τέταρτο εδάφιο). Διαπιστώνει ότι, χρησιμοποιώντας τη δεσπόζουσα θέση της « για να παρεμποδίσει την εισαγωγή στην αγορά ενός νέου προϊόντος, δηλαδή ενός γενικού εβδομαδιαίου τηλεοπτικού οδηγού, η προσφεύγουσα προβαίνει σε καταχρηστική εκμετάλλευση της θέσεως αυτής. Προσθέτει ότι ένα επιπλέον στοιχείο της καταχρήσεως συνίσταται στο γεγονός ότι η προσφεύγουσα, χάρη στην επικρινόμενη πολιτική της στο θέμα της παροχής πληροφοριών ως προς τα προγράμματά της, επιφυλάσσει στον εαυτό της το προνόμιο της εκμεταλλεύσεως της παράγωγης αγοράς των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγών για τα εν λόγω προγράμματα (σημείο 23 της απόφασης).

Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή αποκρούει την άποψη ότι οι επικρινόμενες ενέργειες δικαιολογούνται από την ανάγκη προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας δηλώνοντας ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η ITP, το BBC και η RTE « χρησιμοποιούν το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ως μέσο της κατάχρησης, κατά τρόπο που η χρήση του δικαιώματος βαίνει πέραν του ειδικού αντικειμένου του τελευταίου » (σημείο 23, προτελευταίο εδάφιο).

- 11 Όσον αφορά τα μέτρα που αποσκοπούν στον τερματισμό της παραβάσεως, το άρθρο 2 του διατακτικού της απόφασης ορίζει τα εξής: « Οι ITP, BBC και RTE υποχρεούνται να θέσουν αμέσως τέρμα στις παραβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, διαθέτοντας ο ένας στον άλλον και σε τρίτους, μετά από σχετικό αίτημα και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις, τα δικά τους, εκ των προτέρων γνωστοποιούμενα, εβδομαδιαία προγράμματα, και επιτρέποντας την αναπαραγωγή αυτών των προγραμμάτων από τους ενδιαφερόμενους. Η απαίτηση αυτή δεν επεκτείνεται και στην παροχή πληροφοριών πέρα από τα προγράμματα καθαυτά, όπως ορίζονται στην παρούσα απόφαση. Εάν οι ενδιαφερόμενοι φορείς ITP, BBC και RTE αποφασίσουν να συμμορφωθούν με μια τέτοια απαίτηση μέσω της χορήγησης αδειών, κάθε απαίτησή τους για την καταβολή σχετικών δικαιωμάτων πρέπει να είναι εύλογη. Επιπλέον, η ITP, το BBC και η RTE είναι δυνατόν να συμπεριλαμβάνουν στις χορηγούμενες σε τρίτους άδειες τους όρους που αυτοί θεωρούν αναγκαίους για την εξασφάλιση πλήρους καλύψεως

και υψηλής ποιότητας όλων των προγραμμάτων τους συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απευθύνονται σε μειονότητες ή/και τοπικούς πληθυσμούς, καθώς και εκείνων που παρουσιάζουν πολιτιστικό, ιστορικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον. Ως εκ τούτου, πρέπει να ζητηθεί από τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν, προς έγκριση, στην Επιτροπή, σε προθεσμία δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης, προτάσεις ως προς τους όρους με τους οποίους θεωρούν ότι πρέπει να επιτρέπεται σε τρίτους να δημοσιεύουν τα εκ των προτέρων γνωστοποιούμενα εβδομαδιαία προγράμματα που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας απόφασης ».

- 12 Παραλλήλως προς την παρούσα προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως, η προσφεύγουσα ζήτησε, με αίτηση υποβληθείσα την ίδια ημέρα, δηλαδή στις 17 Μαρτίου 1989, την αναστολή εκτελέσεως του άρθρου 2 της εν λόγω αποφάσεως, τουλάχιστον καθόσον επιβάλλει στην ΙΤΡ την υποχρέωση να θέτει στη διάθεση τρίτων, μετά από σχετικό αίτημα και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις, τα εβδομαδιαία προγράμματα της, ενόψει της δημοσιεύσεώς τους. Με διάταξη της 11ης Μαΐου 1989, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε « την αναστολή εκτελέσεως του άρθρου 2 της βαλλομένης αποφάσεως, κατά το μέτρο που η διάταξη αυτή υποχρεώνει τις αιτούσες να θέσουν αμέσως τέρμα στη διαπιστωθείσα από την Επιτροπή παράβαση, διαθέτοντας η μία στην άλλη καθώς και σε τρίτους, μετά από σχετικό αίτημα και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις, τα εβδομαδιαία προγράμματα τους που καταρτίζονται εκ των προτέρων και επιτρέποντας την αναπαραγωγή των προγραμμάτων αυτών από τα ενδιαφερόμενα μέρη » (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 76/89, 77/89 και 91/89 R, Συλλογή 1989, σ. 1141, σκέψη 20).

Στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής ακυρώσεως της αποφάσεως, το Δικαστήριο επέτρεψε, με Διάταξη της 6ης Ιουλίου 1989, την πρόσθετη παρέμβαση της εταιρίας Magill υπέρ της Επιτροπής. Η έγγραφη διαδικασία εξελίχθηκε εν μέρει ενώπιον του Δικαστηρίου, το οποίο παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφος 1, και του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, κατά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας, να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς την προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

Αιτήματα των διαδίκων

- 13 Η ΙΤΠ, προσφεύγουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο, :

— να κηρύξει άκυρη και ανίσχυρη την απόφαση·

- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η ΙΤΡ στην παρούσα διαδικασία·
- να διατάξει οποιοδήποτε άλλο μέτρο κρίνει ενδεδειγμένο.

Η Επιτροπή, καθής, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.

Επί του αιτήματος περί ακυρώσεως της αποφάσεως στο σύνολό της

- 14 Προς υποστήριξη του αιτήματός της για ακύρωση της αποφάσεως, καθόσον αυτή διαπιστώνει την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 86, η προσφεύγουσα επικαλείται παράβαση του προαναφερθέντος άρθρου καθώς και έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας.

1. Ως προς την παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 15 Πρώτον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 86 που συνίσταται στην κατοχή δεσπόζουσας θέσεως δεν πληρούται. Αμφισβητεί σχετικώς την ορθότητα της οριοθέτησεως της σχετικής αγοράς που υιοθετείται στην απόφαση. Κατά την προσφεύγουσα, ως οικεία προϊόντα πρέπει να θεωρηθούν οι « τηλεοπτικοί οδηγοί » στο σύνολό τους. Σε αντίθεση προς τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή, διατείνεται ότι τα εβδομαδιαία προγράμματα και οι τηλεοπτικοί οδηγοί όπου δημοσιεύονται τα τελευταία δεν αποτελούν υποδιαίρεση της αγοράς των πληροφοριών επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων εν γένει, στην οποία, όπως τονίζει, δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση.

- 16 Η προσφεύγουσα προβάλλει σχετικώς ότι πλείονες πηγές πληροφοριών επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων, όπως ο ημερήσιος ή εβδομαδιαίος τύπος καθώς και οι κυριακάτικες εφημερίδες, που δημοσιεύουν με πληρότητα τα προγράμματα της ημέρας ή του Σαββατοκύριακου, μπορούν να υποκαταστήσουν το *TV Times*, τόσο από την άποψη των εξαγγελόντων οργανισμών όσο και των χρηστών. Όσον αφορά τους τελευταίους, η ένταση του ανταγωνισμού στον οποίο είναι εκτεθειμένο το *TV Times*, στην αγορά του τύπου εν γένει, πιστοποιείται από το γεγονός ότι το 80 % των τηλεθεατών ενημερώνεται σχετικά με τα προγράμματα του ITV και του Channel 4 από πηγές εκτός του *TV Times*. Ανάλογη συλλογιστική ισχύει και για τα ίδια τα προγράμματα. Πράγματι, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η παράθεση των προγραμμάτων για την επομένη ή τις δύο επόμενες μέρες συνιστά υποκατάστατο των εβδομαδιαίων προγραμμάτων, ως προς τα οποία, επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται χωριστή αγορά.
- 17 Η προσφεύγουσα προβάλλει επικουρικώς ότι, και αν ακόμα υποθεθεί ότι η σχετική αγορά συνίσταται στην αγορά των εβδομαδιαίων προγραμμάτων του ITV και του Channel 4, δεν κατέχει δεσπίζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86, καθότι τα εν λόγω προγράμματα δεν διατίθενται από αυτήν την ίδια αλλά από τις εταιρίες τηλεψίας. Εξάλλου, παρατηρεί ότι το εκ του νόμου μονοπώλιο που απορρέει από το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των εν λόγω προγραμμάτων δεν πρέπει να συγγέεται με την οικονομική έννοια της δεσπίζουσας θέσης προκειμένου για την εφαρμογή του άρθρου 86. Επικαλείται σχετικώς την απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Ιουνίου 1971, υπόθεση 78/70, *Deutsche Grammophon* (ECR 1970, σ. 487, σκέψη 16).
- 18 Δεύτερον, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τον καταχρηστικό χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 86, της πολιτικής της σε σχέση με την παροχή πληροφοριών επί των προγραμμάτων της. Ισχυρίζεται κυρίως ότι, συμπεριφερόμενη κατά τον τρόπο που της προσάπτει η απόφαση, περιορίστηκε στην προστασία του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματός της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της, πράγμα που δεν αποτελεί καταχρηστική εκμετάλλευση κατά την έννοια του άρθρου 86. Επισημαίνει, στο πλαίσιο αυτό, ότι η απόφαση έχει ως αποτέλεσμα να στερεί τον κάτοχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας του αποκλειστικού δικαιώματος για αναπαραγωγή και πρώτη θέση σε εμπορική κυκλοφορία του προστατευομένου προϊόντος, το οποίο ισοδυναμεί με υποκατάσταση του δικαιώματος του δημιουργού, όπως αυτό ορίζεται στο εθνικό δίκαιο, από ένα άλλο δικαίωμα, ήτοι « το δικαίωμα παραχωρήσεως αδειών ».
- 19 Προς υποστήριξη της απόψεώς της, η προσφεύγουσα αναπτύσσει την ακόλουθη επιχειρηματολογία. Επικαλείται, καταρχάς, την καθιερωθείσα από το Δικαστήριο διάκριση μεταξύ, αφενός, της υπάρξεως δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας — ήτοι της φύσεως και του περιεχομένου του εν λόγω δικαιώματος — που διέπεται από το εθνικό δίκαιο και, αφετέρου, της ασκήσεως του εν λόγω δικαιώματος, που διέπεται από το κοινοτικό δίκαιο και ιδίως από τους κανόνες ανταγωνισμού (βλ. ιδίως την απόφαση

της 29ης Φεβρουαρίου 1968, 24/67, Parke Davis, ECR 1968, σ. 81, συγκεκριμένα σ. 110 και 11). Υπενθυμίζει σχετικά ότι, όπως έκρινε το Δικαστήριο, στην απόφασή του της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, 144/81, Keurkoop (Συλλογή 1982, σ. 2853, σκέψη 18), ελλείπει εναρμονίσεως ή ενοποιήσεως στο κοινοτικό επίπεδο, εναπόκειται στην εθνική νομοθεσία να καθορίζει τις προϋποθέσεις και τους ειδικούς όρους της προστασίας που εξασφαλίζεται από ένα δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, και ιδίως να καθορίζει τα καλυπτόμενα υπό την προστασία αυτή προϊόντα. Στη συνέχεια, παρατηρεί ότι η άσκηση δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία δεν συνιστά αυτή καθαυτή παράβαση του άρθρου 86 (αποφάσεις της 9ης Απριλίου 1987, 402/85, Basset, Συλλογή 1987, σ. 1747, σκέψη 18, και της 8ης Ιουνίου 1971, 78/70, Deutsche Grammophon, προαναφερθείσα). Παρατηρεί ιδίως ότι το Δικαστήριο έχει καθιερώσει την αρχή σύμφωνα με την οποία η άσκηση δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας δεν συνιστά παράβαση της Συνθήκης εφόσον δικαιολογείται από λόγους « προστασίας των δικαιωμάτων που αποτελούν το ειδικό αντικείμενο » του εν λόγω δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (όπ.π., σκέψη 11). Διευκρινίζει δε ότι, όπως προκύπτει από μελέτη της νομολογίας του Δικαστηρίου, το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος του δημιουργού εμπεριέχει το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής και πρώτης θέσεως σε εμπορική κυκλοφορία του προστατευμένου προϊόντος, καθώς και το δικαίωμα επικλήσεως του δικαιώματος αυτού κατά οιασδήποτε απομιμήσεως (αποφάσεις της 20ής Ιανουαρίου 1981, 55 και 57/80, MusikVertrieb Membran, Συλλογή 1981, σ. 147, σκέψη 25· της 17ης Μαΐου 1988, 158/86, Warner Brothers, Συλλογή 1988, σ. 2605, και της 24ης Ιανουαρίου 1989, 341/87, EMI Electrola, Συλλογή 1989, σ. 79). Τούτο, προσθέτει η προσφεύγουσα, έχει αναγκαία συνέπεια ότι ο κάτοχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας δεν υποχρεούται να παραχωρεί σε τρίτους άδειες, έστω και έναντι ευλόγων δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, όπως, όντως, δέχθηκε το Δικαστήριο αναφερόμενο σε δικαίωμα ευρεσιτεχνίας επί υποδείγματος αισθητικής μορφής, στην απόφασή του της 5ης Οκτωβρίου 1988, 238/87, Volvo (Συλλογή 1988, σ. 6211).

20 Όσον αφορά ειδικώς την υπό κρίση υπόθεση, η προσφεύγουσα συνάγει από τα ανωτέρω ότι το γεγονός ότι η πολιτική της εμποδίζει την εμφάνιση ενός νέου προϊόντος στην αγορά, ήτοι εβδομαδιαίου τηλεοπτικού περιοδικού, και της επιτρέπει να διατηρεί την αποκλειστικότητα στην παράγωγη αγορά των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγιών δεν μετατρέπει σε καταχρηστική εκμετάλλευση την εκ μέρους της νόμιμη χρήση του δικαιώματός της πνευματικής ιδιοκτησίας, καθότι περιορίζεται στην άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματός της για πρώτη θέση του προϊόντος σε κυκλοφορία. Επομένως, το αν υφίσταται στην αγορά δύναμη ζήτηση για γενικούς εβδομαδιαίους τηλεοπτικούς οδηγούς στερείται σημασίας.

21 Πράγματι, για να μπορεί η εκμετάλλευση δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας να χαρακτηριστεί ως καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 86, χρειάζεται, κατά την προσφεύγουσα, ένα επιπλέον στοιχείο το οποίο συνίσταται σε « μία καταχρηστική

ενέργεια στο πλαίσιο της ασκήσεως [του εν λόγω] δικαιώματος ». Προς υποστήριξη της απόψεώς της, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το Δικαστήριο έκρινε, στην απόφασή του της 8ης Ιουνίου 1971, 78/70, Deutsche Grammophon, προαναφερθείσα, σκέψη 6, ότι η άσκηση δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ενδέχεται να υπόκειται στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, « οσάκις φαίνεται να αποτελεί το αντικείμενο, το μέσο ή τη συνέπεια μιας συμφωνίας η οποία, απαγορεύοντας τις εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη προϊόντων που έχουν νομίμως τεθεί σε εμπορική κυκλοφορία στα εν λόγω κράτη, έχει ως αποτέλεσμα να απομονώνει την αγορά ». Στο πλαίσιο αυτό, φρονεί ότι, εν προκειμένω, η προϋπόθεση που αφορά την παρουσία ενός επιπλέον στοιχείου στοιχειοθετούντος καταχρηστική εκμετάλλευση δεν πληρούται. Πράγματι, η ΙΤΡ δεν προέβη σε καταχρηστικές ή ασυνήθεις ενέργειες κατά την άσκηση του δικαιώματός της πνευματικής ιδιοκτησίας και, άλλωστε, η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται κάτι τέτοιο στην απόφασή. Ειδικότερα, ο τρόπος κατά τον οποίο η ΙΤΡ άσκησε το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας δεν χαρακτηριζόταν από αντιφάσεις και διακρίσεις. Εξάλλου, η ΙΤΡ δεν άσκησε τα δικαιώματά της κατά παράνομο τρόπο ή με σκοπό να παρεμποδίσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Τέλος, δεν καθόρισε υπερβολικά υψηλές τιμές.

- 22 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι επικρινόμενες ενέργειες δεν ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως όπως προκύπτουν από το άρθρο 86, δεύτερο εδάφιο, περίπτωση β, όπου στηρίζεται η απόφασή. Προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν προσκόμισε επαρκείς αποδείξεις της ζημίας εις βάρος των καταναλωτών. Υποστηρίζει ότι, για να προσδιοριστεί αν υφίσταται τέτοια ζημία, πρέπει να γίνει απολογισμός των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της επίμαχης πρακτικής, ιδίως με αναφορά στα συμφέροντα των διαφόρων κατηγοριών καταναλωτών. Για την πραγματοποίηση του απολογισμού αυτού, θα έπρεπε επίσης, κατά την προσφεύγουσα, να εξεταστεί μήπως σε περίπτωση παραχωρήσεως αδειών για τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων, η διατήρηση των αδειών δημοσιεύσεως των καθημερινών προγραμμάτων, χωρίς επιβάρυνση, θα συνεπήγετο διακρίσεις.
- 23 Τέλος, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η παραχώρηση σε τρίτους αδειών για τα εβδομαδιαία προγράμματα θα μπορούσε να διακυβεύσει την εμπορική βιωσιμότητα του *TV Times* σε τοπικό επίπεδο και, κατά συνέπεια, την προβολή των προγραμμάτων που απευθύνονται σε μειονότητες ή έχουν ιστορικό, πολιτιστικό ή μορφωτικό χαρακτήρα και εκπληρώνουν αποστολή δημοσίας υπηρεσίας.
- 24 Η Επιτροπή αποκρούει στο σύνολό της την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας όσον αφορά τον λόγο περί παραβάσεως του άρθρου 86.

- 25 Προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως, η Επιτροπή χρησιμοποιεί τα επιχειρήματα στα οποία στηρίζεται το αιτιολογικό της αποφάσεως. Αναφέρει κυρίως ότι κάθε μία από τις προσφεύγουσες κατέχει δεσπόζουσα θέση σε δύο εξειδικευμένες αγορές. Η πρώτη αφορά τα ίδια προγράμματα κάθε μιας από τις προσφεύγουσες για την επόμενη εβδομάδα, όπου και διατηρεί το μονοπώλιο. Η δεύτερη είναι η αγορά των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών περιοδικών η οποία, κατά την Επιτροπή, αποτελεί χωριστή υποκατηγορία της γενικής αγοράς των ημερησίων και εβδομαδιαίων εκδόσεων, καθότι είναι η μόνη στα πλαίσια της οποίας προσφέρεται ένα προϊόν — εν προκειμένω πλήρεις πληροφορίες για τα εβδομαδιαία προγράμματα του ITV και του Channel 4 — για το οποίο υπάρχει ειδική ζήτηση. Η Επιτροπή υπογραμμίζει σχετικά ότι, κατά την κρίσιμη για την υπό συζήτηση υπόθεση περίοδο, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν τα μόνα κράτη μέλη όπου δεν υπήρχε κανένας γενικός εβδομαδιαίος τηλεοπτικός οδηγός ικανός να ανταγωνιστεί τον *TV Times*, που βρισκόταν, κατά συνέπεια, σε μονοπωλιακή θέση.
- 26 Προκειμένου να θεμελιώσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της επικρινόμενης συμπεριφοράς, η Επιτροπή αναπτύσσει την επιχειρηματολογία της εκκινώντας από την υπόθεση — που υιοθέτησε ρητώς κατά την προφορική διαδικασία — σύμφωνα με την οποία τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα απολαύουν, κατά το εθνικό δίκαιο, της προστασίας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Υποστηρίζει, καταρχάς, ότι, ακόμη και υπό τις συνθήκες αυτές, οι επίδικες πολιτικές και πρακτικές που ακολουθήθηκαν από την προσφεύγουσα δεν καλύπτονται από την προστασία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως αυτή αναγνωρίζεται στο κοινοτικό δίκαιο.
- 27 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή τονίζει, καταρχάς, κατά γενικό τρόπο, την αντίθεση προς τους κοινοτικούς κανόνες του εθνικού δικαίου που αναγνωρίζει την ύπαρξη δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Υπενθυμίζει προκαταρκτικώς ότι, κατά πάγια νομολογία, η βιομηχανία της τηλεόρασης υπόκειται στους κοινοτικούς κανόνες (βλ. ιδίως την απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου 1982, 262/81, Coditel, Συλλογή 1982, σ. 3381). Υπογραμμίζει ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση καθιερώνουσα δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων επιτρέπει στις εταιρίες μεταδόσεως ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών να χρησιμοποιούν το νόμιμο μονοπώλιό τους ως προς τη μετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών σε συγκεκριμένη συχνότητα, για να διατηρούν ένα παράνομο μονοπώλιο στη συγγενή αγορά της δημοσιεύσεως των εν λόγω εβδομαδιαίων προγραμμάτων και με τον τρόπο αυτό να εμποδίζουν την εμφάνιση ενός ανταγωνιστικού προϊόντος νέου τύπου, με τη μορφή γενικού τηλεοπτικού οδηγού. Εξάλλου, η κάλυψη των προγραμμάτων από το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας παρεμποδίζει την πραγματοποίηση της ενιαίας αγοράς των υπηρεσιών ραδιοφωνίας και τηλεόρασεως, που βασίζεται στο άρθρο 59 της Συνθήκης. Πράγματι, ελλείψει ενιαίας αγοράς ως προς την πληροφόρηση σχετικά με τα προγράμματα, το δικαίωμα των καταναλωτών για μια « τηλεόραση χωρίς σύνορα » διακυβεύεται, καθότι οι τηλεθε-

ατές, που προτιμούν να μην αγοράζουν μία πλειάδα περιοδικών, το καθένα από τα οποία να παρουσιάζει τα προγράμματα ενός μόνο καναλιού, θα έχουν επίσης την τάση να μην παρακολουθούν εκπομπές, ιδίως σε ξένη γλώσσα, ως προς τις οποίες έχουν στη διάθεσή τους λίγες πληροφορίες.

28 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, προκειμένου να επιλυθεί η εκτιθέμενη ανωτέρω αντίφαση μεταξύ, αφενός, του δικαίου περί της πνευματικής ιδιοκτησίας και, αφετέρου, των κανόνων που αφορούν ιδίως τον ελεύθερο ανταγωνισμό, η ενδεδειγμένη μέθοδος συνίσταται, σύμφωνα με πάγια νομολογία, στο να προσδιορίζεται, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, το « ειδικό αντικείμενο » του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, που είναι το μόνο που δικαιούται ειδικής προστασίας στην κοινοτική έννομη τάξη και χάριν της προστασίας του οποίου δικαιολογούνται ορισμένες παραβιάσεις των κοινοτικών κανόνων. Προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει, καταρχάς, να εξεταστεί αν είναι θεμιτή και ποιοι λόγοι δικαιολογούν τη διατήρηση, που η Επιτροπή χαρακτηρίζει ως ασυνήθη, δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Κατά το καθού όργανο, πρέπει ειδικότερα να ελεγχθεί, στην προκειμένη περίπτωση, η « αξία » ή το « βάσιμο » της αναγνωρίσεως δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων, σε σχέση με τους σκοπούς που συνήθως αναγνωρίζονται στην προστασία του εν λόγω δικαιώματος. Υπό το πρίσμα αυτό, προσδιορίζει η Επιτροπή, πρέπει να ληφθεί ιδίως υπόψη η φύση του προστατευομένου αγαθού, ενόψει των τεχνολογικών, πολιτιστικών ή νεωτεριστικών στοιχείων του, καθώς και οι σκοποί και ο δικαιολογητικός λόγος, στο εσωτερικό δίκαιο, της αναγνωρίσεως δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων (βλ. ιδίως τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουνίου 1982, 258/78, Nungesser κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 2015· της 6ης Οκτωβρίου 1982, 262/81, Coditel, προαναφερθείσα· της 30ής Ιουνίου 1988, 35/87, Thetford, Συλλογή 1988, σ. 3585, σκέψεις 17 έως 21, και της 17ης Μαΐου 1988, 158/86, Warner Brothers, Συλλογή 1988, σ. 2605, σκέψεις 10 έως 16).

29 Εφαρμόζοντας τα προεκτεθέντα κριτήρια, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, τα προγράμματα αυτά καθαυτά δεν χαρακτηρίζονται από κανενός είδους μυστικότητα, νεωτερισμό ή σχέση με την έρευνα. Αντίθετα, αποτελούν απλές πληροφορίες και δεν μπορούν, κατά συνέπεια, να καλύπτονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Πράγματι, η δημιουργική προσπάθεια που απαιτείται για την κατάρτισή τους αντισταθμίζεται άμεσα από το μέγεθος της ακροαματικότητας των εκπομπών. Η προκαλούμενη δε από την απόφαση προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων δεν επηρεάζει σε καμία περίπτωση τη δραστηριότητα της μεταδόσεως ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων, που διακρίνεται από τη δημοσίευση. Επικαλούμενη τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischo στην προαναφερθείσα υπόθεση Thetford, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η διατήρηση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων μπορεί να εξηγηθεί αποκλειστικά από την επιθυμία να « εξασφαλιστεί μονοπώλιο » στον δικαιούχο.

- 30 Δεύτερον, έχοντας υποστηρίξει, όπως μόλις εκτέθηκε, ότι η προστασία των προγραμμάτων από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας δεν ανταποκρίνεται στη βασική λειτουργία του δικαίου αυτού, η Επιτροπή τονίζει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της πολιτικής της προσφεύγουσας σε σχέση με την παροχή πληροφοριών επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της. Καταγγέλλει ιδίως τον καταχρηστικό χαρακτήρα της αυθαίρετης αρνήσεως, δηλαδή μιας αρνήσεως που στερείται δικαιολογίας συνδεομένης προς τις ανάγκες του απορρήτου, της έρευνας και της αναπτύξεως ή προς άλλους λόγους που μπορούν να ελεγχθούν αντικειμενικά, να δοθεί άδεια στη Magill και σε άλλες επιχειρήσεις που θα μπορούσαν να εισέλθουν στην αγορά των εβδομαδιαίων περιοδικών τηλεοράσεως να δημοσιεύουν τις πληροφορίες αυτές, με αποκλειστικό σκοπό την παρεμπόδιση της εμφανίσεως κάθε ανταγωνιστικού προϊόντος.
- 31 Η Επιτροπή υποστηρίζει σχετικά στις παρατηρήσεις της ότι η ακολουθούμενη από την προσφεύγουσα πολιτική, όσον αφορά την παραχώρηση αδειών, ενείχε διάκριση «έναντι ενός νέου προϊόντος εμφανιζομένου με τη μορφή γενικού περιοδικού [που θα ανταγωνιζόταν] το περιοδικό καθεμιάς από τις [εμπλεκόμενες επιχειρήσεις] » ή, με άλλα λόγια, «έναντι της Magill και άλλων επιχειρήσεων που θα μπορούσαν να μετασχουν στην αγορά και οι οποίες [θα προσέφεραν] εβδομαδιαία γενικά περιοδικά ». Η Επιτροπή διευκρινίζει επίσης στο πλαίσιο αυτό ότι, «αν οι οργανισμοί μεταδόσεως ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων είχαν επιλέξει, για οποιοδήποτε λόγο, να μην παρέχουν σε κανένα πληροφορίες επί των προσεχών προγραμμάτων, η ανάλυση θα μπορούσε να είναι διαφορετική· όμως, παρείχαν τις πληροφορίες αυτές σε δύο κατηγορίες συναλλασσομένων: στο δικό τους περιοδικό που απευθύνεται σε αναγνώστες που δεν έχουν άλλη επιλογή και σε ημερήσιες εκδόσεις που δεν ανταγωνίζονται τα εν λόγω περιοδικά. Οι παράγοντες αυτοί δείχνουν ότι η άρνηση παροχής αδειάς δημοσιεύσεως από άλλες επιχειρήσεις ήταν αυθαίρετη και ενείχε διακρίσεις ».
- 32 Περαιτέρω, η Επιτροπή επικαλείται προς υποστήριξη της απόψεώς της τις αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο στις 5 Οκτωβρίου 1988, στις υποθέσεις 238/87, Volvo, προαναφερθείσα, σκέψη 9, και 53/87, CICRA (γνωστή ως Renault), (Συλλογή 1988, σ. 6039, σκέψη 16). Παραθέτει ειδικότερα τη σκέψη 9 της αποφάσεως Volvo, σύμφωνα με την οποία: «η εκ μέρους του δικαιούχου υποδείγματος στοιχείων αμαξώματος αυτοκινήτων οχημάτων άσκηση του αποκλειστικού του δικαιώματος ενδέχεται να απαγορεύεται βάσει του άρθρου 86, αν συνεπάγεται, εκ μέρους επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση, ορισμένες μορφές συμπεριφοράς, όπως αυθαίρετη άρνηση προμηθείας ανταλλακτικών σε ανεξάρτητα συνεργεία επισκευών, καθορισμό υπεργικών τιμών των ανταλλακτικών ή την απόφαση παύσεως παραγωγής ανταλλακτικών για ορισμένο τύπο αυτοκινήτου, ενώ πολλά αυτοκίνητα αυτού του τύπου εξακολουθούν να κυκλοφορούν, εφόσον βέβαια η συμπεριφορά αυτή μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών ». Κατά την Επιτροπή, η προσαπτόμενη στην προσφεύγουσα συμπεριφορά προσεγγίζει την αυθαίρετη άρνηση, στην οποία αναφέρεται το Δικαστήριο στις προαναφερθείσες αποφάσεις, του δικαιούχου ορισμένου υποδείγ-

ματος να προμηθεύσει ανταλλακτικά σε ανεξάρτητα συνεργεία επισκευών, τα οποία έχουν ανάγκη να προμηθευτούν τα εν λόγω ανταλλακτικά για να εξακολουθήσουν τις δραστηριότητές τους. Πράγματι, αρνούμενη να επιτρέψει, ιδίως στην εταιρία Magill, να δημοσιεύσει τα εβδομαδιαία προγράμματά της, η προσφεύγουσα εμποδίζει τη δραστηριότητα της εν λόγω επιχειρήσεως στον χώρο της εκδόσεως γενικών τηλεοπτικών περιοδικών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ισχυρίζεται επίσης ότι η προσαπτόμενη στην ΙΤΡ συμπεριφορά διαφέρει από εκείνη που κρίθηκε νόμιμη από το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Volvo. Πράγματι, από την εν λόγω απόφαση (σκέψη 11 της αποφάσεως) προκύπτει ότι το γεγονός ότι μια αυτοκινητοβιομηχανία, δικαιούχος προστατευομένου υποδείγματος, διατηρεί την αποκλειστικότητα κατασκευής του συνόλου των ανταλλακτικών για τα αυτοκίνητά της δεν συνιστά αυτή καθαυτή καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή προβάλλει το γεγονός ότι η αγορά των ανταλλακτικών αντιστοιχεί στον κύριο τομέα δραστηριότητας της εταιρίας Volvo. Αντίθετα, η ΙΤΡ εκμεταλλεύεται τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά πληροφορήσεως επί των προγραμμάτων της της ΙΤV και του Channel 4, προκειμένου να εξασφαλίσει στον εαυτό της πλεονεκτήματα στην αγορά των εκδόσεων, που αποτελεί χωριστό τομέα οικονομικής δραστηριότητας, ευρισκόμενο εκτός του πεδίου της μεταδόσεως ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών. Επιπλέον, η ζημία την οποία υφίστανται οι καταναλωτές, που δεν μπορούν να έχουν στη διάθεσή τους ένα νέο προϊόν, ήτοι ένα γενικό τηλεοπτικό περιοδικό για το οποίο υπήρχε έντονη ζήτηση, αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα που μετατρέπει σε καταχρηστική εκμετάλλευση την πολιτική της προσφεύγουσας στο θέμα της παροχής πληροφοριών ως προς τα εβδομαδιαία προγράμματά της. Αντίθετα, η Επιτροπή τονίζει ότι, στην υπόθεση Volvo, οι καταναλωτές μπορούσαν να προμηθευθούν τα ανταλλακτικά και ότι ήταν δυνατή η λειτουργία κάποιου ανταγωνισμού μεταξύ των ανεξαρτήτων συνεργείων επισκευών, ακόμη δε και μεταξύ των ιδίων των αυτοκινητοβιομηχανιών η πελατεία των οποίων είχε τη δυνατότητα να στραφεί προς άλλες μάρκες αν τα ανταλλακτικά γίνονταν υπερβολικά ακριβά ή δυσεύρετα στην αγορά.

33 Η Επιτροπή επισημαίνει, εξάλλου, ότι η ανάλυσή της περί καταχρηστικής χρησιμοποίησης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας εφαρμόζεται επίσης σε καταστάσεις διαφορετικές από την υπό κρίση, προκειμένου, παραδείγματος χάρι, για προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.

34 Η παρεμβαίνουσα Magill τονίζει ότι, στο στάδιο αυτό της διαδικασίας, το High Court διαπίστωσε ότι, στα πλαίσια του ιρλανδικού δικαίου, τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα απολαύουν της προστασίας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και ότι η Magill προσέβαλε το οικείο δικαίωμα. Κατά συνέπεια, η έκβαση της διαδικασίας μεταξύ της Magill, αφενός, και της RTE, του BBC και της ΙΤΡ, αφετέρου, ενώπιον του ιρλανδικού δικαστηρίου, θα εξαρτηθεί από τις απαντήσεις που θα δοθούν από το κοινοτικό δικαστήριο στο ζήτημα του συμφώνου προς το κοινοτικό δίκαιο των πρακτικών που επικρίνονται στην απόφαση της Επιτροπής. Η Magill υπενθυμίζει ότι οι

συναπτόμενες προς τις προσωρινές Διατάξεις του 1986 συνέπειες καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε συνεπεία των διαδικασιών που κινήθηκαν ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου την περιήγαγαν σε αδυναμία να εξακολουθήσει τις δραστηριότητές της και να συνεχίσει να ανταγωνίζεται στην αγορά τη RTE, το BBC και την ITP.

- 35 Περαιτέρω, η Magill υποστηρίζει την Επιτροπή στο σύνολο των παρατηρήσεών της. Αποκρούει την προβλήθεισα από την προσφεύγουσα ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία η απόφαση επιβάλλει την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως. Τονίζει, σχετικώς, τη σημασία της συναινέσεως του δικαιούχου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Κατά τη Magill, « αν η προσφεύγουσα δεν παραχωρούσε καμία άδεια σε τρίτον (...) θα μπορούσε πραγματικά να υποστηρίξει ότι απλώς εκμεταλλεύεται προς όφελός της το αποκλειστικό δικαίωμά της ». Αντίθετα, από τη στιγμή που η προσφεύγουσα δέχεται να παραχωρήσει άδειες για την αναπαραγωγή των πληροφοριών σχετικά με τα καθημερινά προγράμματά της, δεν μπορεί, κατά τη Magill, να χρησιμοποιεί το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας για να εμποδίσει τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της από τρίτους.
- 36 Η Magill ισχυρίζεται επίσης ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά είναι καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 86, « ακριβώς επειδή επινοήθηκε κατά ταυτόσημο τρόπο από τους τρεις εθνικούς τηλεοπτικούς οργανισμούς, κατά τρόπον ώστε να επιβάλει σε όλα τα μέσα πληροφόρησης που βρίσκονται σε ανταγωνισμό στο σύνολο του εδάφους των κρατών μελών ένα ομοιόμορφο καθεστώς στερούμενο αντικειμενικής δικαιολογήσεως, προκειμένου να προστατευθεί ένα μέρος της αγοράς που οι εν λόγω οργανισμοί έχουν ιδιοποιηθεί προς όφελος των τριών εντύπων τους ». Η Magill φρονεί ότι το κοινό αυτό σύστημα στηρίζεται σε σιωπηρή συμφωνία.
- 37 Η προσφεύγουσα απαντά ότι η Επιτροπή επικαλείται, ενώπιον του Πρωτοδικείου, νέα πραγματικά περιστατικά και επιχειρήματα τα οποία δεν περιέχονται ούτε στην κοινοποίηση των αιτιάσεων ούτε στην απόφαση. Με τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή παραβιάζει τα δικαιώματα άμυνας, τόσο στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας όσο και ενώπιον του Πρωτοδικείου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 1963, 24/62, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά Επιτροπής, ECR 1963, σ. 129, και της 15ης Μαρτίου 1967, 8/66 έως 11/66, Cimenteries CBR κατά Επιτροπής, ECR 1967, σ. 93).

Ειδικότερα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η επιχειρηματολογία της καθής, που βασίζεται στην αμφισβήτηση του συμφώνου της εθνικής νομοθεσίας που προβλέπει την κάλυψη των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων από το δίκαιο της πνευματικής

ιδιοκτησίας προς το κοινοτικό δίκαιο, अपαραδέκτως προβάλλεται στο στάδιο της ένδικης διαδικασίας, λόγω του ότι αποτελεί νέο στοιχείο. Στο πλαίσιο αυτό, τονίζει το απараδέκτο του επιχειρήματος κατά το οποίο το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων αποτελεί « δικαίωμα του δημιουργού επί των πραγματικών δεδομένων και των ιδεών ». Είναι επίσης απараδέκτοι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής σχετικά με τον αυθαίρετο και επαγόμενο διακρίσεις χαρακτήρα της βαλλόμενης συμπεριφοράς οι οποίοι, επίσης, δεν περιέχονται ούτε στην κοινοποίηση των αιτιάσεων ούτε στην απόφαση. Σχετικά με το τελευταίο αυτό σημείο, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι οι εκτιθέμενες στο σημείο 23 της αποφάσεως σκέψεις δεν θα αναιρούνταν, αν υποτεθεί ότι είναι βάσιμες, αν η ΙΤΡ δεν είχε παραχωρήσει ποτέ καμία άδεια σε τρίτους. Τούτο αποδεικνύει ότι η απόφαση δεν στηρίζεται στη διαπίστωση άνιση μεταχείριση. Επομένως, κατά την προσφεύγουσα, η ύπαρξη διακρίσεων δεν μπορεί να δικαιολογήσει την απόφαση, δεδομένου ότι δεν αποτελεί τη βάση της. Εξάλλου, η προσφεύγουσα αμφισβητεί το παραδεκτό του ισχυρισμού, που προβλήθηκε μόνο από τη Magill, σχετικά με την ύπαρξη σιωπηρής συμφωνίας μεταξύ του BBC, της ΙΤΡ και της RTE. Ο εν λόγω ισχυρισμός, σημειώνει η προσφεύγουσα, στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και, ως εκ τούτου, είναι απараδέκτος.

- 38 Ως προς την ουσία, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, όσον αφορά τον δήθεν καταχρηστικό χαρακτήρα της πολιτικής της στο θέμα των αδειών, η Επιτροπή δεν δίνει λύση στο πρόβλημα που θέτει το γεγονός ότι η άρνηση χορηγήσεως αδειας αναπαραγωγής των προγραμμάτων δεν μπορεί να συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, καθότι τούτο θα συνεπήγετο για τον δικαιούχο απώλεια της ουσίας του δικαιώματός του αποκλειστικότητας. Συγκεκριμένα, η φύση του προστατευόμενου από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αγαθού και η σχετική αξία του θα καθίσταντο αλυσιτελείς για την εκτίμηση του περιεχομένου του εν λόγω δικαιώματος. Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι ο βασικός σκοπός και ο δικαιολογητικός λόγος της προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο ίδιος, ανεξαρτήτως του αν τα προστατευόμενα προϊόντα είναι αδημοσίευτα ή όχι ή συνδέονται με το « επιχειρηματικό απόρρητο » ή με κάποια πνευματική δραστηριότητα. Έτσι, η αναφερόμενη στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας νομοθεσία στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν λαμβάνει υπόψη τον κατά την έκφραση της Επιτροπής « συνήθη » ή μη χαρακτήρα του έργου, που, άλλωστε, όπως θεωρεί η προσφεύγουσα, είναι θέμα καθαρά υποκειμενικής εκτιμήσεως.

- 39 Στο σημείο αυτό, η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η Επιτροπή δεν δικαιούται, στο πλαίσιο διαδικασίας για τη διαπίστωση παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, στρεφόμενη κατά ορισμένης επιχειρήσεως, να αμφισβητεί το σύμφωνο εθνικής νομοθεσίας περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προς το κοινοτικό δίκαιο. Κατά την προσφεύγουσα, το ζήτημα αυτό μπορεί να εξεταστεί μόνο στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως, βάσει του άρθρου 169 της Συνθήκης.

- 40 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα αποκρούει την άποψη της Επιτροπής σχετικά με τη δήθεν « άσκηση πολιτικής παραχωρήσεως αδειών επαγόμενης διακρίσεις », η οποία συνίσταται στην παροχή αδείας δημοσιεύσεως των προστατευομένων στοιχείων σε ορισμένες κατηγορίες τρίτων και στον αποκλεισμό, μεταξύ των τελευταίων, εκείνων που επιθυμούν να δημοσιεύσουν γενικό εβδομαδιαίο τηλεοπτικό περιοδικό. Αφού διευκρινίζει ότι ως διάκριση νοείται ουσιαστικά η διαφορετική μεταχείριση αντικειμενικά ομοίων καταστάσεων, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι ασκεί πολιτική επαγόμενη διακρίσεις, προβάλλοντας ότι είναι διατεθειμένη να παραχωρεί άδειες σε οποιαδήποτε εφημερίδα ή περιοδικό υπό τους μέχρι τούδε ισχύοντες όρους. Με την ίδια λογική, αποκρούει το επιχείρημα της παρεμβαίνουσας, σύμφωνα με το οποίο η επικρινόμενη συμπεριφορά ξεπερνά το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, καθότι, αφού επέτρεψε τη δημοσίευση των προγραμμάτων της από τρίτους, η ΙΤΡ επέβαλε όρους για την εν λόγω δημοσίευση. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται επ' αυτού ότι, νομικώς, ο δικαιώχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας που εφαρμόζει φιλελεύθερη πολιτική και παραχωρεί άδειες υπό ορισμένες προϋποθέσεις δεν υπόκειται, ως εκ τούτου, στην υποχρέωση να παραχωρεί άδειες χωρίς περιορισμούς.
- 41 Αποκρούοντας την άποψη, σύμφωνα με την οποία η επικρινόμενη συμπεριφορά ισοδυναμεί με επέκταση ενός εκ του νόμου μονοπωλίου ως προς τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις στον συγγενή τομέα της δημοσιεύσεως των τηλεοπτικών προγραμμάτων, η ΙΤΡ υποστηρίζει ότι δεν κατέχει εκ του νόμου μονοπώλιο στον χώρο των τηλεοπτικών μεταδόσεων.
- 42 Η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα αυτό ισχυριζόμενη ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, η ΙΤΡ ήταν μία από τις ιδιωτικές εταιρίες ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων που τροφοδοτούσαν το τηλεοπτικό κανάλι ΙΤV.
- 43 Εξάλλου, σε αντίθεση προς την προσφεύγουσα, η Επιτροπή φρονεί ότι τα νομικά και πραγματικά επιχειρήματα που προβάλλει στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας απλώς διευρύνουν, διευκρινίζουν και ενισχύουν τις σκέψεις που ενυπάρχουν στο αιτιολογικό της αποφάσεως, με το οποίο, κατά συνέπεια, τα εν λόγω επιχειρήματα συμπίπτουν πλήρως. Σε αντίθετη περίπτωση, η Επιτροπή θεωρεί ότι ουδόλως θα εθίγοντο, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας ενώπιον του Πρωτοδικείου ή στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, αλλά θα ετίθετο θέμα ανεπαρκούς ή εσφαλμένης αιτιολογίας της αποφάσεως, πράγμα που, όμως, δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Το καθού όργανο υπενθυμίζει ότι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, δεν είναι απαραίτητο να « αιτιολογείται κατά τρόπο ανεξάρτητο και εξαντλητικό » κάθε τμήμα της αποφάσεως, όταν « επαρκής αιτιολογία μπορεί να συναχθεί από το πλαίσιο του συνόλου των διαπιστώσεων που

προβάλλονται προς υποστήριξη της αποφάσεως στο σύνολό της » (απόφαση της 20ής Μαρτίου 1957, 2/56, Geitling κατά Ανωτάτης Αρχής, ECR 1956, σ. 9, συγκεκριμένα σ. 36). Στην προκειμένη περίπτωση, τα βασικά πραγματικά και νομικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται η απόφαση, και αν ακόμη εκτέθηκαν κατά συνοπτικό τρόπο, εξηγήθηκαν με σαφήνεια.

- 44 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το γεγονός ότι στην απόφαση υιοθετείται η υπόθεση ότι τα επίμαχα στοιχεία καλύπτονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας συμβιβάζεται καθ' όλα με το γεγονός της επικλήσεως, στο στάδιο του νομικού ελέγχου, του ενδεχομένου μη υπάρξεως τέτοιου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας προκειμένου για την παράθεση κοινότυπων στοιχείων.

Ως προς τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα της συμπεριφοράς της προσφεύγουσας, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι η εν λόγω συμπεριφορά χαρακτηρίστηκε ως αυθαίρετη και επαγόμενη διακρίσεις δεν εισάγει κανένα νέο χαρακτηρισμό, μολονότι οι χαρακτηρισμοί αυτοί δεν χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας. Περιγράφουν την καταχρηστική εκμετάλλευση που απορρέει από το γεγονός ότι η πολιτική παραχωρήσεως αδειών της προσφεύγουσας συνεπήγετο « διακρίσεις εις βάρος ενός νέου προϊόντος, εμφανισθέντος με τη μορφή γενικού περιοδικού που θα ανταγωνιζόταν το περιοδικό της [προσφεύγουσας], ενώ παράλληλα ενθάρρυνε τη διαφήμιση των εκπομπών της στις εφημερίδες ».

- 45 Επί της ουσίας, η Επιτροπή επισήμανε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι εκφρασθείσες από την προσφεύγουσα ανησυχίες σχετικά με τη βιωσιμότητα του περιοδικού *TV Times*, στην περίπτωση που θα έπρεπε να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό γενικών τηλεοπτικών περιοδικών, διαψεύστηκαν, εν τώ μεταξύ, κατόπιν της θεσπίσεως, το 1990, του Broadcasting Act από τον Βρετανό νομοθέτη. Πράγματι, οι τροποποιήσεις που εισήχθησαν με τον νόμο αυτό οδήγησαν το BBC και την ΙΤΡ να αρχίσουν να δημοσιεύουν τους οδηγούς τους ήδη από τον Μάρτιο του 1991, με τη μορφή περιοδικών που καλύπτουν πολλά κανάλια και παρέχουν στους τηλεθεατές πληροφορίες επί των προγραμμάτων του BBC, της ΙΤV, του Channel 4 και των δορυφορικών καναλιών.

— *Νομική εκτίμηση*

- 46 Ενόψει των προβληθέντων από τους διαδίκους επιχειρημάτων που εκτίθενται ανωτέρω, ο έλεγχος του Πρωτοδικείου ως προς το βάσιμο του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 86 πρέπει να αφορά πέντε σημεία. Πρέπει,

καταρχάς, να εξεταστεί το ζήτημα του προσδιορισμού της αγοράς των προϊόντων για τα οποία πρόκειται και, δεύτερον, να καθοριστεί η θέση της προσφεύγουσας στην εν λόγω αγορά. Τρίτον, το Πρωτοδικείο πρέπει να ελέγξει αν η επικρινόμενη συμπεριφορά έχει ή όχι καταχρηστικό χαρακτήρα.

— *Τα οικεία προϊόντα*

- 47 Όσον αφορά την οριοθέτηση της αγοράς των οικείων προϊόντων, τα οποία, κατά την απόφαση, συνίστανται στα εβδομαδιαία προγράμματα της προσφεύγουσας καθώς και στους τηλεοπτικούς οδηγούς όπου δημοσιεύονται στα εν λόγω προγράμματα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, σε αντίθεση προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, τα εν λόγω προϊόντα αντιπροσωπεύουν ξεχωριστές αγορές, που δεν μπορούν να εξομοιωθούν προς την αγορά των πληροφοριών επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων εν γένει.
- 48 Στην πραγματικότητα, η αγορά των εβδομαδιαίων προγραμμάτων και η αγορά των τηλεοπτικών περιοδικών όπου δημοσιεύονται τα προγράμματα αυτά αποτελούν υποδιαιρέσεις της αγοράς των πληροφοριών επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων εν γένει. Εντός των εν λόγω αγορών προσφέρεται προϊόν που συνίσταται στην πληροφόρηση επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων, για το οποίο υπάρχει ειδική ζήτηση, τόσο εκ μέρους των τρίτων που επιθυμούν να δημοσιεύσουν και να θέσουν σε κυκλοφορία γενικό τηλεοπτικό οδηγό, όσο και εκ μέρους των τηλεθεατών. Οι πρώτοι βρίσκονται σε αδυναμία να εκδώσουν ένα τέτοιο οδηγό αν δεν έχουν στη διάθεσή τους το σύνολο των εβδομαδιαίων προγραμμάτων των οποίων η λήψη είναι δυνατή στην οικεία γεωγραφική αγορά. Όσον αφορά τους δεύτερους, πρέπει να σημειωθεί, όπως ορθώς διαπιστώνει η Επιτροπή στην απόφαση, ότι οι πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες στην αγορά κατά τη στιγμή της λήψεως της απόφασεως, ήτοι ο πλήρης κατάλογος των προγραμμάτων για περίοδο 24 ωρών και 48 ωρών το Σαββατοκύριακο ή την παραμονή των αργιών, που δημοσιεύεται σε ορισμένες κυριακάτικες εφημερίδες, καθώς και οι αφιερωμένες στην τηλεόραση στήλες ορισμένων περιοδικών, που περιέχουν, εξάλλου, επιλογή των προγραμμάτων της εβδομάδας, μπορούν σε περιορισμένο μόνο βαθμό να υποκαταστήσουν την εκ των προτέρων πληροφόρηση των τηλεθεατών επί του συνόλου των εβδομαδιαίων προγραμμάτων. Πράγματι, μόνο εβδομαδιαίοι οδηγοί τηλεόρασεως, που περιέχουν ολόκληρο το πρόγραμμα της προσεχούς εβδομάδας, επιτρέπουν στους χρήστες να λαμβάνουν εκ των προτέρων γνώση των εκπομπών που επιθυμούν να παρακολουθήσουν και, ενδεχομένως, να προγραμματίζουν αναλόγως τις δραστηριότητες της εβδομάδας κατά τον ελεύθερο χρόνο τους.

Η περιορισμένη αυτή δυνατότητα υποκαταστάσεως των πληροφοριών επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων βεβαιώνεται ιδίως από την επιτυχία που σημείωσαν, κατά την κρίσιμη περίοδο, τα ειδικευμένα τηλεοπτικά περιοδικά, που ήσαν τα μόνα

διαθέσιμα στην αγορά των εβδομαδιαίων οδηγών στην Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, και στην υπόλοιπη Κοινότητα οι γενικοί τηλεοπτικοί οδηγοί, που ήταν διαθέσιμοι στην αγορά των άλλων κρατών μελών. Το γεγονός αυτό δείχνει σαφώς την ύπαρξη, δυνάμει, ειδικής ζήτησης, μόνιμης και σταθερής, εκ μέρους των τηλεθεατών, εν προκειμένω της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, για τηλεοπτικούς οδηγούς περιέχοντες το σύνολο των τηλεοπτικών προγραμμάτων της εβδομάδας, ανεξάρτητα από τις λοιπές πηγές πληροφόρησης που είναι διαθέσιμες στην αγορά.

— *Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως*

- 49 Όσον αφορά τη θέση της προσφεύγουσας στη σχετική αγορά, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η ΙΤΡ είχε, χάρη στο δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων των καναλιών ΙΤV και Channel 4, που της είχαν παραχωρήσει οι τηλεοπτικές εταιρίες οι οποίες τροφοδοτούν τα εν λόγω κανάλια, το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής και διαθέσεως στην αγορά των εν λόγω προγραμμάτων. Αυτό της επέτρεψε, κατά την επίμαχη περίοδο, να εξασφαλίσει το μονοπώλιο της δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων αυτών προγραμμάτων σε περιοδικό ειδικευμένο στα προγράμματα του ΙΤV και του Channel 4, το *TV Times*. Από τούτο συνάγεται ότι η προσφεύγουσα κατείχε, προφανώς, κατά την υπό εξέταση περίοδο, δεσπόζουσα θέση, τόσο στην αγορά των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της όσο και στην αγορά των περιοδικών όπου δημοσιεύονταν τα εν λόγω προγράμματα, στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία. Οι τρίτοι, όπως η εταιρία Magill, που επιθυμούσαν να εκδώσουν γενικό τηλεοπτικό περιοδικό, βρίσκονταν σε θέση οικονομικής εξαρτήσεως έναντι της προσφεύγουσας, η οποία είχε τη δυνατότητα να αντιτάσσεται στην εμφάνιση κάθε πραγματικού ανταγωνισμού στην αγορά της πληροφόρησης επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 30).

— *Η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεως*

- 50 Μετά τη διαπίστωση του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα κατείχε δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς κατά τον χρόνο των επικρινομένων ενεργειών, πρέπει να εξεταστεί αν η πολιτική της στο θέμα της γνωστοποίησης πληροφοριών επί των εβδομαδιαίων προγραμμάτων του ΙΤV και του Channel 4, που βασιζόταν στην εκμετάλλευση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της, συνιστούσε ή όχι κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 86. Προς τον σκοπό αυτό, το άρθρο 86 πρέπει να ερμηνευθεί σε σχέση με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων.

- 51 Ελλείπει εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών ή ενοποιήσεως στο πλαίσιο της Κοινότητας, ο καθορισμός των προϋποθέσεων και του τρόπου προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας υπάγεται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η κατανομή αυτή των αρμοδιοτήτων στο πεδίο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας έγινε δεκτή από το Δικαστήριο με την απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, 144/81, Keurkoop, προαναφερθείσα, σκέψη 18, η οποία επιβεβαιώθηκε ιδίως με τις αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1988, 53/87, Renault, προαναφερθείσα, σκέψη 10, και 238/87, Volvo, προαναφερθείσα, σκέψη 7.
- 52 Οι σχέσεις μεταξύ των εθνικών δικαιών πνευματικής ιδιοκτησίας και των γενικών κανόνων του κοινοτικού δικαίου διέπονται ρητώς από το άρθρο 36 της Συνθήκης, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα αποκλίσεως από τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων για λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, η εν λόγω απόκλιση συνοδεύεται από ορισμένες ρητές επιφυλάξεις. Συγκεκριμένα, η παρεχόμενη από τις εθνικές νομοθεσίες προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας αναγνωρίζεται στο κοινοτικό δίκαιο μόνον υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στη δεύτερη περίοδο του άρθρου 36. Κατά την εν λόγω διάταξη, οι περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία για λόγους προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας « δεν δύνανται να αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ». Το άρθρο 36 υπογραμμίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να συνδυάζονται κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την προστασία της σύννομης ασκήσεως των δικαιωμάτων αυτών, που είναι η μόνη που δικαιολογείται κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου, και να αποκλείει κάθε καταχρηστική άσκηση ικανή να δημιουργήσει τεχνητά εμπόδια μεταξύ των αγορών ή να θίξει το καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού στην Κοινότητα. Κατά συνέπεια, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που παρέχονται από την εθνική νομοθεσία πρέπει να ασκούνται εντός των ορίων που επιβάλλει ο εν λόγω συμβιβασμός (βλ. απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1982, 144/81, Keurkoop, προαναφερθείσα, σκέψη 24).
- 53 Πράγματι, στο πλαίσιο της Συνθήκης, το άρθρο 36 πρέπει να ερμηνεύεται « υπό το φως των σκοπών και των δραστηριοτήτων της Κοινότητας, όπως έχουν ορισθεί από τα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης », όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο στην απόφασή του της 9ης Φεβρουαρίου 1982, 270/80, Polydor (Συλλογή 1982, σ. 329, σκέψη 16). Πρέπει ιδίως να εκτιμάται λαμβανομένων υπόψη των επιταγών που προϋποθέτει η εγκαθίδρυση καθεστώτος ελεύθερου ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας, στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 3, στοιχείο στ, οι οποίες εκφράζονται ιδίως με τις απαγορεύσεις που περιέχονται στα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης.

- 54 Από το άρθρο 36, όπως αυτό έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο ενόψει των σκοπών που επιδιώκουν τα άρθρα 85 και 86 καθώς και οι διατάξεις που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών, προκύπτει ότι, στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου, επιτρέπονται μόνον οι περιορισμοί εκείνοι του ελεύθερου ανταγωνισμού ή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών που ανάγονται στην προστασία της ίδιας της ουσίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφασή του της 8ης Ιουνίου 1971, 78/70, Deutsche Grammophon, προαναφερθείσα, σκέψη 11, που αφορούσε συγγενές προς το δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού δικαίωμα, ότι, « μολονότι επιτρέπει απαγορεύσεις ή περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, το άρθρο 36 δεν επιτρέπει παρεκκλίσεις από τον εν λόγω κανόνα παρά μόνον κατά το μέτρο που αυτές δικαιολογούνται από τη διασφάλιση των δικαιωμάτων που αποτελούν το ειδικό αντικείμενο της μορφής αυτής ιδιοκτησίας » (βλ. επίσης τις αποφάσεις της 18ης Μαρτίου 1980, 62/79, Coditel, ECR 1980, σ. 881, σκέψη 14· της 22ας Ιανουαρίου 1981, 58/80, Dansk Supermarked, Συλλογή 1981, σ. 181, σκέψη 11· της 6ης Οκτωβρίου 1982, 262/81, Coditel, προαναφερθείσα, σκέψη 12· όσον αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εκτός του δικαιώματος του δημιουργού, βλ. τις αποφάσεις της 31ης Οκτωβρίου 1974, 16/74, Centrafarm, ECR 1974, σ. 1183· της 23ης Μαΐου 1978, 102/77, Hoffmann-La Roche, ECR 1978, σ. 1139, σκέψη 8· της 25ης Φεβρουαρίου 1986, 193/83, Windsurfing International κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 611, σκέψη 45· της 5ης Οκτωβρίου 1988, 53/87, Renault, σκέψη 11, και 238/87, Volvo, σκέψη 8, προαναφερθείσες, και της 17ης Οκτωβρίου 1990, C-10/89, Hag GF, Συλλογή 1990, σ. I-3711, σκέψη 12).
- 55 Δεν αμφισβητείται ότι η προστασία του ειδικού αντικείμενου του δικαιώματος του δημιουργού εξασφαλίζει, καταρχήν, στον δικαιούχο το δικαίωμα της αποκλειστικής αναπαραγωγής του προστατευμένου έργου. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητά τον κανόνα αυτό με την προαναφερθείσα απόφασή του της 17ης Μαΐου 1988, υπόθεση 158/86, Warner Brothers, σκέψη 13, όπου έκρινε ότι « τα δύο ουσιώδη προνόμια του δημιουργού, δηλαδή το αποκλειστικό δικαίωμα παραστάσεως και το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής, δεν θίγονται από τους κανόνες της Συνθήκης » (βλ. επίσης την απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, 341/87, EMI Electrola, Συλλογή 1989, σ. 79, σκέψεις 7 και 14).
- 56 Ωστόσο, μολονότι είναι βέβαιο ότι η άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής του προστατευμένου έργου δεν αποτελεί αυτή καθαυτή κατάχρηση, δεν συμβαίνει το ίδιο όταν, ενόψει των περιστάσεων που προσιδιάζουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, προκύπτει ότι οι συνθήκες και οι όροι ασκήσεως του αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής του προστατευμένου έργου έχουν, στην πραγματικότητα, σκοπό προφανώς αντίθετο προς αυτόν που επιδιώκεται στα πλαίσια του άρθρου 86. Στην περίπτωση αυτή, η άσκηση του δικαιώματος του δημιουργού δεν ανταποκρίνεται πλέον στην ουσιώδη λειτουργία του εν λόγω δικαιώματος, κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης, που είναι να εξασφαλιστεί η ηθική προστασία του έργου και η ανταμοιβή για τη δημιουργική προσπάθεια, στα πλαίσια των σκοπών που επιδιώκονται ιδίως από το άρθρο 86 (βλ., σε σχέση με δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, τις αποφά-

σεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1981, 187/80, Merck, Συλλογή 1981, σ. 2063, σκέψη 10, και της 9ης Ιουλίου 1985, 19/84, Pharmion, Συλλογή 1985, σ. 2281, σκέψη 26· επίσης, σε σχέση με το δικαίωμα του δημιουργού, την απόφαση της 17ης Μαΐου 1988, 158/86, Warner Brothers, προαναφερθείσα, σκέψη 15). Στην περίπτωση αυτή, η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όσον αφορά τόσο θεμελιώδεις αρχές όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και ο ελεύθερος ανταγωνισμός, έχει ως συνέπεια ότι οι εν λόγω αρχές υπερισχύουν της αντίθετης προς αυτές εφαρμογής ενός εθνικού κανόνα στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας.

- 57 Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο έκρινε, με τις αποφάσεις του της 5ης Οκτωβρίου 1988, *Volvo*, την οποία επικαλείται η Επιτροπή, και *Renault*, που προαναφέρονται, ότι η άσκηση αποκλειστικού δικαιώματος που εμπίπτει, καταρχήν, στην ουσία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για το οποίο πρόκειται είναι δυνατό να απαγορευθεί από το άρθρο 86, εφόσον συνεπάγεται, εκ μέρους επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση, ορισμένη καταχρηστική συμπεριφορά. Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στο πλαίσιο των δύο αυτών αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων αφορούσαν το σύννομο της συμπεριφοράς των δύο αυτοκινητοβιομηχανιών οι οποίες διατηρούσαν το αποκλειστικό δικαίωμα κατασκευής και εμπορίας των ανταλλακτικών για τα οχήματα που παρήγαν, προβάλλοντας τα δικαιώματά τους επί των κατατεθειμένων προτύπων των εν λόγω εξαρτημάτων. Το Δικαστήριο, στο πλαίσιο αυτό, παρέθεσε ως παραδείγματα καταχρηστικής συμπεριφοράς κατά την έννοια του άρθρου 86 την αυθαίρετη άρνηση παραδόσεως ανταλλακτικών σε ανεξαρτήτους επισκευαστές, τον καθορισμό μη εύλογων τιμών για ανταλλακτικά ή την απόφαση να μην παράγονται πλέον ανταλλακτικά για ορισμένο τύπο αυτοκινήτου, ενώ εξακολουθούν ακόμη να κυκλοφορούν πολλά οχήματα του τύπου αυτού (υπόθεση 238/87, *Volvo*, σκέψη 9, και υπόθεση 53/87, *Renault*, σκέψη 18, προαναφερθείσες).
- 58 Στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα, διατηρώντας την αποκλειστικότητα δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών προγραμμάτων της, εμπόδιζε την εισαγωγή στην αγορά ενός νέου προϊόντος, δηλαδή ενός γενικού τηλεοπτικού περιοδικού, που θα μπορούσε να ανταγωνιστεί το δικό της περιοδικό, το *TV Times*. Με τον τρόπο αυτό, η προσφεύγουσα εκμεταλλευόταν το δικαίωμά της πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προγραμμάτων της, που καταρτίζει στο πλαίσιο της δραστηριότητάς της μεταδόσεως τηλεοπτικών εκπομπών, για να εξασφαλίσει μονοπώλιο στην παράγωγή αγορά των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών περιοδικών στην Ιρλανδία και στη Βόρεια Ιρλανδία. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι, επιπλέον, η προσφεύγουσα παρείχε δωρεάν την άδεια δημοσιεύσεως των καθημερινών προγραμμάτων της και επιλογών των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της στον τύπο στην Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Εξάλλου, στα άλλα κράτη μέλη, επέτρεπε επίσης, χωρίς επιβάρυνση, τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της.

Μια τέτοια συμπεριφορά — η οποία συνίσταται στην παρεμπόδιση της παραγωγής και της διαθέσεως ενός νέου προϊόντος, για το οποίο υφίσταται, δυνάμει, ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών, στην παρεπόμενη αγορά των τηλεοπτικών περιοδικών και στον αποκλεισμό κάθε ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά, με αποκλειστικό σκοπό τη διατήρηση του μονοπωλίου της προσφεύγουσας — βρίσκεται προφανώς εκτός των ορίων της συμπεριφοράς που είναι αναγκαία για την υλοποίηση της ουσιάδους λειτουργίας του δικαιώματος του δημιουργού, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στο κοινοτικό δίκαιο. Πράγματι, η άρνηση της προσφεύγουσας να επιτρέψει στους τρίτους να δημοσιεύουν τα εβδομαδιαία προγράμμάτα της ήταν εν προκειμένω αυθαίρετη, στον βαθμό που δεν εδικαιολογείτο από τις ιδιαίτερες ανάγκες του τομέα εκδόσεως τηλεοπτικών περιοδικών. Επομένως, η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να προσαρμοστεί στις συνθήκες μιας αγοράς τηλεοπτικών περιοδικών ανοικτής στον ανταγωνισμό προκειμένου να εξασφαλίσει την εμπορική βιωσιμότητα του εβδομαδιαίου περιοδικού της, του *TV Times*. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι επικρινόμενες ενέργειες δεν μπορούν, επομένως, να καλυφθούν, στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου, από την προστασία που απορρέει από το δικαίωμα του δημιουργού επί των τηλεοπτικών προγραμμάτων.

59. Προς στήριξη της διαπιστώσεως αυτής, πρέπει επίσης να τονιστεί ότι, σε αντίθεση προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, η άρνησή της να επιτρέψει σε τρίτους τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της διαφέρει από την άρνηση των εταιριών Volvo και Renault, που εξετάστηκε στα πλαίσια των προαναφερθεισών αποφάσεων της 5ης Οκτωβρίου 1988, να χορηγήσουν σε τρίτους άδειες για την κατασκευή και τη διάθεση στην αγορά ανταλλακτικών. Πράγματι, στην παρούσα περίπτωση, η αποκλειστικότητα της προσφεύγουσας για την αναπαραγωγή των προγραμμάτων της είχε ως σκοπό και ως αποτέλεσμα να αποκλείει οποιονδήποτε δυνάμει ανταγωνισμό στην παράγωγη αγορά των πληροφοριών σχετικά με τα εβδομαδιαία προγράμματα που μεταδίδονται από τα κανάλια της ITV και του Channel 4 προκειμένου να διατηρηθεί το κατεχόμενο από την προσφεύγουσα μονοπώλιο διά της δημοσίευσής του περιοδικού *TV Times*. Από την άποψη των τρίτων επιχειρήσεων που ενδιαφέρονται για τη δημοσίευση τηλεοπτικού περιοδικού, η άρνηση της προσφεύγουσας να χορηγήσει, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, σε κάθε ενδιαφερόμενο τρίτο την άδεια δημοσίευσής των προγραμμάτων της προσομοιάζει, όπως ορθώς υπογραμμίζει η Επιτροπή, προς την αυθαίρετη άρνηση αυτοκινητοβιομηχανίας να πωλήσει ανταλλακτικά — παραγόμενα στο πλαίσιο της κυρίας δραστηριότητάς της κατασκευής αυτοκινήτων — σε ανεξάρτητο επισκευαστή που ασκεί τη δραστηριότητά του στην παράγωγη αγορά της συντήρησης και των επισκευών αυτοκινήτων. Εξάλλου, η συμπεριφορά που προσάπτεται στην προσφεύγουσα αποτελούσε ριζική αντίδραση κατά της εμφανίσεως στην αγορά ενός ορισμένου τύπου προϊόντων, των γενικών τηλεοπτικών περιοδικών. Κατά συνέπεια, στον βαθμό που χαρακτηριζόταν ειδικότερα, στο πλαίσιο αυτό, από τη μη λήψη υπόψη των αναγκών των καταναλωτών, η βαλλόμενη συμπεριφορά παρουσίαζε ορισμένη ομοιότητα προς την εξετασθείσα από το Δικαστήριο στις προαναφερθείσες αποφάσεις περίπτωση η οποία αναφέρεται στην απόφαση ορισμένης αυτοκινητοβιομηχανίας να μην κατασκευάζει ανταλλακτικά για ορισμένου τύπου αυτοκινήτων, ενώ εξακολουθεί να υπάρχει ζήτηση για τα εν λόγω

προϊόντα στην αγορά (υπόθεση 238/87, Volvo, προαναφερθείσα, σκέψη 9, και υπόθεση 53/87, Renault, σκέψη 18, προαναφερθείσα). Επομένως, από τη σύγκριση αυτή προκύπτει ότι οι ενέργειες που προσάπτονται στην προσφεύγουσα δεν εμπίπτουν, βάσει των κριτηρίων που καθορίζονται στην παρατεθείσα από τους διαδίκους νομολογία, στο πεδίο της ίδιας της ουσίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

- 60 Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, μολονότι τα τηλεοπτικά προγράμματα καλύπτονταν, κατά τὸν κρίσιμο χρόνο, από το δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού, όπως αυτό αναγνωρίζεται από το εθνικό δίκαιο που εξακολουθεί να διέπει τους όρους παροχής της εν λόγω προστασίας, η βαλλόμενη συμπεριφορά δεν μπορούσε να καλυφθεί από την προστασία αυτή, στο πλαίσιο του συμβιβασμού που πρέπει κατ' ανάγκη να χωρήσει μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των θεμελιωδών αρχών της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Πράγματι, με την εν λόγω συμπεριφορά επιδιώκονται σκοποί προφανώς αντίθετοι προς τους σκοπούς του άρθρου 86.
- 61 Ενόψει του συνόλου των προηγηθέντων, ο λόγος περί παραβάσεως του άρθρου 86 πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

2. Ως προς την έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας

- 62 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η απόφαση παραβιάζει την προβλεπόμενη στο άρθρο 190 της Συνθήκης υποχρέωση αιτιολογήσεως από δύο απόψεις. Αφενός, όσον αφορά τη θέση της προσφεύγουσας στην αγορά, η Επιτροπή δεν καθόρισε με σαφήνεια, στα σημεία 20 και 22 της αποφάσεως, ποια ή ποιες αγορές θεώρησε ως σχετικές αγορές. Η ασάφεια αυτή επιτάχθηκε ακόμη περισσότερο στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας λόγω της χρησιμοποίησεως, στο υπόμνημα αντικρούσεως, διαφόρων όρων, αντιστοιχούντων σε κατηγορίες ελαφρώς διαφορετικών αντικειμένων για να περιγράψει τα οικεία προϊόντα και, ιδίως, λόγω της αναφοράς σε « ένα εντελώς νέο είδος αγοράς, την αγορά την πληροφοριών ». Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή παρέβη την ουσιαστική υποχρέωσή της να καθορίσει την οικεία αγορά με αποτέλεσμα να είναι αδύνατο να διαπιστωθεί αν η ΙΤΡ κατέχει δεσπόζουσα θέση. Αφετέρου, προτού διαπιστώσει την ύπαρξη καταχρήσεως, η Επιτροπή δεν ανέλυσε επαρκώς τη σχέση μεταξύ του δικαιώματος του δημιουργού και του άρθρου 86, μολονότι το ζήτημα αυτό αποτέλεσε κεντρικό αντικείμενο της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξε η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία. Το καθού όργανο παρέλειψε ιδίως να προσδιορίσει « το πεδίο του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματος του δημιουργού ». Επίσης δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι η επικρινόμενη συμπεριφορά

υπερέβαινε τα όρια του ειδικού αντικειμένου του εν λόγω δικαιώματος. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η απόφαση εισάγει καινοφανείς νομικές αρχές επί του θέματος και, κατά συνέπεια, χρήζει ιδιαίτερως σαφούς αιτιολογίας.

63 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η βαλλομένη απόφαση περιέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που επιτρέπουν στους ενδίκους να έχουν γνώση της θέσεώς τους και στο Πρωτοδικείο να ασκήσει τον έλεγχο του επί της αποφάσεως.

64 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή προσδιόρισε, στο σημείο 20, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως, τα οικεία προϊόντα: πρόκειται για τα εβδομαδιαία προγράμματα της προσφεύγουσας καθώς και για τους τηλεοπτικούς οδηγούς όπου δημοσιεύονται τα εν λόγω προγράμματα. Η αιτίαση ότι δεν καθορίστηκε η σχετική αγορά ή καθορίστηκε κατά τρόπο ασαφή στην απόφαση δεν μπορεί, επομένως, να γίνει δεκτή. Επίσης, όσον αφορά την έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως, η Επιτροπή εξέθεσε σαφώς στην απόφαση τους λόγους για τους οποίους θεώρησε ότι, χρησιμοποιώντας το αποκλειστικό της δικαίωμα για αναπαραγωγή των προγραμμάτων ως μέσον για την άσκηση πολιτικής που αντίκειται στους σκοπούς του άρθρου 86, η προσφεύγουσα υπερέβη τα όρια των μέτρων που είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της προστασίας της ουσίας του δικαιώματος του δημιουργού και η συμπεριφορά της υπήρξε καταχρηστική κατά την έννοια του άρθρου 86. Επομένως, σε αντίθεση προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, η αιτιολογία της βαλλομένης αποφάσεως επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να λάβουν γνώση των κυρίων πραγματικών και νομικών στοιχείων στα οποία στηρίχθηκαν οι διαπιστώσεις της Επιτροπής και παρέχει στο Πρωτοδικείο τη δυνατότητα να ασκήσει τον δικαστικό του έλεγχο. Ως εκ τούτου, πληροί τις προϋποθέσεις που επιβάλλει η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, όπως αυτά καθορίζονται παγίως από τη νομολογία. Όπως έκρινε το Δικαστήριο, ιδίως στην απόφασή του της 17ης Ιανουαρίου 1984, 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 22), « καίτοι, δυνάμει του άρθρου 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή υποχρεούται να αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά τα οποία στηρίζουν την αιτιολογία της αποφάσεως και τη νομική συλλογιστική που την οδήγησαν να λάβει την εν λόγω απόφαση, η διάταξη αυτή δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να πραγματευέται όλα τα πραγματικά και νομικά σημεία που συζητήθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία » (βλ. ιδίως την απόφαση της 11ης Ιουλίου 1989, 246/86, Belasco και λοιποί κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 2117, σκέψεις 55 και 56).

65 Κατά συνέπεια, ο λόγος που στηρίζεται στην έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας της αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

66 Επομένως, το αίτημα περί ακυρώσεως της αποφάσεως στο σύνολό της πρέπει να απορριφθεί.

Επί του επικουρικού αιτήματος περί ακυρώσεως του άρθρου 2 του διατακτικού της αποφάσεως

67 Προς υποστήριξη των επικουρικών αιτημάτων της, που αποσκοπούν στη μερική ακύρωση της αποφάσεως, περιοριζόμενη στο άρθρο 2 του διατακτικού καθόσον αυτό επιβάλλει την παραχώρηση υποχρεωτικής αδείας εκμεταλλεύσεως, η προσφεύγουσα επικαλείται παράβαση του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, καθώς και παράβαση της Συμβάσεως της Βέρνης του 1886 περί προστασίας των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, όπως τροποποιήθηκε με την πράξη των Βρυξελλών του 1948 και την Πράξη των Παρισίων του 1971 (στο εξής Σύμβαση της Βέρνης).

1. Ως προς την παράβαση του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου

— Επιχειρήματα των διαδίκων

68 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί, επικουρικά, την επιβαλλόμενη σ' αυτήν, με το άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως, υποχρέωση να επιτρέψει σε τρίτους τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της. Ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, σύμφωνα με το οποίο, « αν η Επιτροπή διαπιστώσει, κατόπιν αιτήσεως ή αυτεπαγγέλτως, παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85 ή του άρθρου 86 της Συνθήκης, δύναται να υποχρεώσει με απόφαση τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν τη διαπιστωθείσα παράβαση ». Με το άρθρο αυτό παρέχεται στην Επιτροπή απλώς και μόνον η δυνατότητα να επιβάλει στις επιχειρήσεις να θέσουν τέρμα στην παράβαση. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το καθού όργανο δεν περιορίστηκε στο να την υποχρεώσει να θέσει τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση, αλλά επιπλέον καθόρισε λεπτομερώς τους όρους πάσεως της παραβάσεως, προβλέποντας την παραχώρηση « υποχρεωτικών αδειών εκμεταλλεύσεως των προστατευομένων έργων ». Υπογραμμίζει ότι η λύση που προέκρινε η Επιτροπή στερεί έτσι τον κάτοχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας από την ουσία του δικαιώματός του, με σκοπό να καθιστά δυνατό στους τρίτους να δημιουργήσουν μια εντελώς νέα αγορά, χρησιμοποιώντας, εν προκειμένω, τα προστατευμένα από το δικαίωμα του δημιουργού προγράμματα.

69 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως δεν ενέχει υπέρβαση των αρμοδιοτήτων που της απονέμονται βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού 17. Υπενθυμίζει ότι το άρθρο 2 προτείνει δύο τρόπους για να τεθεί τέρμα στην παράβαση: την κοινοποίηση στους τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, των επιδίκων προγραμμάτων, με σκοπό τη δημοσίευσή τους — λύση που προτιμάται από την Επιτροπή — ή την παραχώρηση αδειών υπό όρους ανταποκρινόμενους στις θεμιτές προσδοκίες των μερών. Επομένως, η απόφαση δεν επιβάλλει, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, μία και μοναδική λύση, αλλά προτείνει, με αρκετή ελαστικότητα, ορισμένες μορφές συμπεριφοράς αποβλέπουσες στον τερματισμό της παραβάσεως, σύμφωνα με πάγια νομολογία και πρακτική (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, *Commercial Solvents*, προαναφερθείσα, ECR 1974, σ. 223).

— *Νομική εκτίμηση*

70 Χρειάζεται να ερμηνευθεί το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η Επιτροπή δικαιούται να υποχρεώσει την προσφεύγουσα να επιτρέψει τη δημοσίευση των εβδομαδιαίων προγραμμάτων της από τρίτους, ενδεχομένως με την παραχώρηση αδειών. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η εξουσία που παρέχεται στην Επιτροπή από το άρθρο 3 να υποχρεώνει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να θέτουν τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση προϋποθέτει, κατά σταθερή νομολογία, το δικαίωμα επιβολής στις εν λόγω επιχειρήσεις ορισμένων υποχρεώσεων ενεργείας ή παραλείψεως για τον τερματισμό της παραβάσεως. Στο πλαίσιο αυτό, οι επιβαλλόμενες στις επιχειρήσεις υποχρεώσεις πρέπει να καθορίζονται σε συνάρτηση προς τα όσα επιβάλλει η αποκατάσταση της νομιμότητας, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφασή του της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, *Commercial Solvents*, προαναφερθείσα, σκέψη 45, ότι « η εφαρμογή του (άρθρου 3 του κανονισμού 17) πρέπει να χωρεί σε συνάρτηση προς τη φύση της διαπιστωθείσης παραβάσεως, μπορεί δε να συνεπάγεται τόσο την επιβολή υποχρεώσεως αναλήψεως ορισμένων ενεργειών παράνομως παραλειπομένων, όσο και την απαγόρευση εξακολούθησεως ορισμένων δραστηριοτήτων, πρακτικών ή καταστάσεων που αντίκεινται στη Συνθήκη ». Διευκρίνισε ότι, « προς τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή μπορεί ενδεχομένως να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να της υποβάλουν προτάσεις για την προσαρμογή της καταστάσεως στις επιταγές της Συνθήκης ». Εξάλλου, το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητά, με Διάταξη του της 17ης Ιανουαρίου 1980, υπόθεση 792/79 R, *Camera Care* (ECR 1980, σ. 119, σκέψη 17), ότι η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να ασκεί « κατά τον πλέον αποτελεσματικό και τον πλέον προσαρμοσμένο στις περιστάσεις κάθε δεδομένης περιπτώσεως τρόπο » το δικαίωμα για τη λήψη αποφάσεων που της παρέχεται στο τρίτο εδάφιο του άρθρου 3.

- 71 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως, όπως αναλύθηκαν στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου λόγου, δικαιολογούν την επιβολή των μέτρων που προβλέπονται στο άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως. Πράγματι, η επιβληθείσα στην προσφεύγουσα υποχρέωση να θέσει στη διάθεση της RTE, του BBC και των τρίτων, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, τα εβδομαδιαία προγράμμάτά της προς δημοσίευση συνιστά, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως — που εκτέθηκαν από το Πρωτοδικείο στο πλαίσιο της εξετάσεως των συστατικών της παραβάσεως στοιχείων —, το μόνο μέσο για τον τερματισμό της εν λόγω παραβάσεως, όπως απέδειξε η Επιτροπή με τη βαλλόμενη απόφαση. Υποχρεώνοντάς την να επιτρέψει στους τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, να δημοσιεύουν τα εβδομαδιαία της προγράμματα, η Επιτροπή δεν στήρησε την προσφεύγουσα της ευχερείας επιλογής μεταξύ των διαφόρων μέτρων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε τερματισμό της παραβάσεως. Πρέπει εξάλλου να τονιστεί ότι η επιβληθείσα στην προσφεύγουσα υποχρέωση να επιτρέψει τη δημοσίευση των προγραμμάτων της από τρίτους, ενδεχομένως έναντι καταβολής ευλόγου δικαιώματος, συνοδεύεται από τη δυνατότητα, που ορθώς αναγνωρίζεται στην προσφεύγουσα με το άρθρο 2 του διατακτικού, να συμπεριλάβει στις χορηγούμενες άδειες τους αναγκαίους όρους για την εξασφάλιση « υψηλής ποιότητας κάλυψης όλων των προγραμμάτων της, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απευθύνονται σε μειονότητες ή/και τοπικούς πληθυσμούς, καθώς και εκείνων που παρουσιάζουν πολιτιστικό, ιστορικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον ». Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επέβαλε στην προσφεύγουσα με το ίδιο άρθρο 2 να της υποβάλει προς έγκριση προτάσεις σχετικά με τους εν λόγω όρους. Επομένως, όλες οι υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν στην προσφεύγουσα με το άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως δικαιολογούνται ενόψει του σκοπού τους, όπως αυτός καθορίζεται στο άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, δηλαδή ενόψει του τερματισμού της παραβάσεως. Το συμπέρασμα είναι ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη τα όρια της διακριτικής της ευχερείας κατά την εφαρμογή της προπαρατεθείσας διατάξεως.
- 72 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, ο ισχυρισμός περί παραβάσεως του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17 πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

2. *Επί της παραβιάσεως της Συμβάσεως της Βέρνης*

— *Επιχειρήματα των διαδίκων*

- 73 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, όπως επικουρικός, ότι, και αν ακόμη το άρθρο 3 του κανονισμού 17 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να επιβάλει, ενδεχομένως, την παραχώρηση υποχρεωτικών αδειών, μια τέτοια λύση δεν συμβιβάζεται με τη Σύμβαση της Βέρνης. Φρονεί, συγκεκριμένα, ότι, εφόσον όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας

έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Βέρνης, η εν λόγω σύμβαση πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί μια πλευρά του κοινοτικού δικαίου και έκφραση των εφαρμοστέων αρχών του δικαίου αυτού, δυνάμει του άρθρου 234 της Συνθήκης.

Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω συμβάσεως καθιερώνει, υπέρ του δημιουργού λογοτεχνικού ή καλλιτεχνικού έργου, το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής του προστατευομένου έργου. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου, που θεσπίστηκε στο πλαίσιο της αναθεωρήσεως που έλαβε χώρα με την Πράξη των Παρισίων του 1971, παρέχει στο συμβαλλόμενο κράτος τη δυνατότητα να επιτρέπει την αναπαραγωγή λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω αναπαραγωγή δεν αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση και δεν παραβλέπει αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού.

Η προσφεύγουσα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 2 της αποφάσεως δεν συμβιβάζεται με τη Σύμβαση της Βέρνης, καθόσον, κατά τη γνώμη της, θίγει την κανονική εκμετάλλευση του δικαιώματός της του δημιουργού επί των προγραμμάτων της και βλάπτει τα νόμιμα συμφέροντά της.

- 74 Η Επιτροπή υποστηρίζει, αντίθετα, ότι η Σύμβαση της Βέρνης δεν βρίσκει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση. Όπως εξηγεί η Επιτροπή, η Κοινότητα δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση και αποτελεί πάγια νομολογία ότι « η Συνθήκη ΕΟΚ υπερισχύει, στους τομείς τους οποίους ρυθμίζει, των συμβάσεων που έχουν συναφθεί πριν από τη θέση της σε ισχύ μεταξύ των κρατών μελών » (απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Φεβρουαρίου 1962, 10/61, Επιτροπή κατά Ιταλίας, ECR 1962, σ. 1). Εξάλλου, η Σύμβαση δεν θα μπορούσε εν πάση περιπτώσει να τύχει εφαρμογής, καθότι τα προγράμματα, κατά την Επιτροπή, δεν είναι δεκτικά προστασίας από το δικαίωμα του δημιουργού, κατά την έννοια της εν λόγω Συμβάσεως. Ωστόσο, και αν ακόμη γίνει δεκτό ότι η απόφαση αφορά στοιχεία καλυπτόμενα από το δικαίωμα του δημιουργού, η Επιτροπή ισχυρίζεται επικουρικώς ότι το γεγονός ότι οι επίμαχες πληροφορίες διατίθενται δωρεάν σε ορισμένους τρίτους, με σκοπό τη δημοσίευση, αποδεικνύει ότι η υποχρέωση παραχωρήσεως αδειών έναντι καταβολής ευλόγου δικαιώματος δεν θίγει τα νόμιμα συμφέροντα της προσφεύγουσας και, κατά συνέπεια, είναι σύμφωνη με τη Σύμβαση.

— *Νομική εκτίμηση*

- 75 Λογικά, πρέπει πρώτα να εξεταστεί το πρόβλημα της εφαρμογής, εν προκειμένω, της Συμβάσεως της Βέρνης και το επιχείρημα της Επιτροπής σύμφωνα με το οποίο το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει των διατάξεων της εν λόγω Συμβάσεως. Το Πρωτοδικείο δια-

πιστώνει, καταρχάς, ότι η Κοινότητα — στην οποία δεν έχει μεταβιβαστεί, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, αρμοδιότητα στο θέμα των δικαιωμάτων πνευματικής και εμπορικής ιδιοκτησίας — δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Βέρνης, που έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της. Όσον αφορά τις συναφθείσες από τα κράτη μέλη συμβάσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι η Συνθήκη ΕΟΚ ρυθμίζει, στο άρθρο 234, τις σχέσεις μεταξύ των διατάξεών της και των διεθνών συμβάσεων που είχαν συναφθεί από τα κράτη μέλη πριν από τη θέση της σε ισχύ. Κατά το εν λόγω άρθρο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που συνήφθησαν προ της ενάρξεως της ισχύος της (...) Συνθήκης, μεταξύ ενός ή περισσότερων κρατών μελών αφενός και ενός ή περισσότερων τρίτων χωρών αφετέρου, δεν θίγονται από τη (...) Συνθήκη». Σύμφωνα με τη δοθείσα από το Δικαστήριο ερμηνεία, το εν λόγω άρθρο αφορά μόνο τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί από τα κράτη μέλη έναντι τρίτων χωρών. Με την απόφασή του της 11ης Μαρτίου 1986, 121/85, Conegate (Συλλογή 1986, σ. 1007), έκρινε ότι « το άρθρο 234 αποβλέπει στο να εξασφαλίσει ότι η εφαρμογή της Συνθήκης δεν επηρεάζει ούτε τον σεβασμό των δικαιωμάτων τα οποία αρύονται τρίτες χώρες από συμβάσεις συναφθείσες προηγουμένως, ούτε την τήρηση των υποχρεώσεων που συνεπάγονται οι συμβάσεις αυτές για το εν λόγω κράτος μέλος. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει επίκληση, στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών, συμβάσεων που έχουν συναφθεί πριν από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης προκειμένου να δικαιολογηθούν περιορισμοί στο ενδοκοινοτικό εμπόριο » (βλ. επίσης τις αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1962, 10/61, Επιτροπή κατά Ιταλίας, προαναφερθείσα, συγκεκριμένα σ. 27, και της 14ης Οκτωβρίου 1980, 812/79, Attorney General, ECR 1980, σ. 2787, σημείο 8).

76. Επισημαίνεται ότι, στην υπό εξέταση περίπτωση, που αφορά την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το άρθρο 234 της Συνθήκης εφαρμόζεται, δυνάμει του άρθρου 5 της Πράξεως Προσχωρήσεως, επί των συμβάσεων που συνήφθησαν προ της προσχωρήσεως των κρατών αυτών στην Κοινότητα, την 1η Ιανουαρίου 1973. Επομένως, στις ενδοκοινοτικές σχέσεις, οι διατάξεις της Συμβάσεως της Βέρνης, που επικυρώθηκε από την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προ της 1ης Ιανουαρίου 1973, δεν μπορούν να θίξουν την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί, κατά συνέπεια, να επικαλεστεί την εν λόγω σύμβαση προκειμένου να δικαιολογήσει περιορισμούς στο καθεστώς του ελεύθερου ανταγωνισμού, όπως αυτό εγκαθιδρύθηκε και τέθηκε σε λειτουργία εντός της Κοινότητας, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης και ιδίως του άρθρου 86. Το επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο το άρθρο 2 του διατακτικού της αποφάσεως είναι αντίθετο προς το άρθρο 9, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Βέρνης πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί, χωρίς να είναι καν απαραίτητο να εξεταστεί κατ' ουσίαν.

Το αυτό ισχύει όσον αφορά την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου 9. Αρκεί να παρατηρηθεί σχετικά ότι η εν λόγω παράγραφος θεσπίστηκε με την Πράξη των Παρισίων του 1971, στην οποία το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος από τις 2 Ιανουαρίου 1990 και η οποία δεν έχει επικυρωθεί από την Ιρλανδία. Όσον αφορά το

Ηνωμένο Βασίλειο, η Πράξη των Παρισίων — και ιδίως η παράγραφος 2 του άρθρου 9 της Συμβάσεως — επικυρώθηκε, επομένως, μετά την προσχώρηση στην Κοινότητα και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θίξει την εφαρμογή διατάξεως της Συνθήκης. Πράγματι, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να καθιστούν ανενεργούς τους απορρέοντες από τη Συνθήκη κανόνες συνάπτοντας διεθνείς συμβάσεις. Υποχρεούνται προς τούτο να κάνουν χρήση της διαδικασίας του άρθρου 236 της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, το άρθρο 9, παράγραφος 2, της Συμβάσεως της Βέρνης δεν μπορεί να δικαιολογήσει περιορισμό της αρμοδιότητας που παρέχεται στην Κοινότητα από τη Συνθήκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού που θεσπίζει η Συνθήκη και ιδίως του άρθρου 86 και των κανόνων εφαρμογής του, όπως το άρθρο 3 του κανονισμού 17.

- 77 Επομένως, ο λόγος που στηρίζεται στην παραβίαση της Συμβάσεως της Βέρνης πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να απορριφθεί ως αβάσιμος.

3. Ως προς την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

- 78 Η προσφεύγουσα φρονεί περαιτέρω ότι, ακόμη και αν η Επιτροπή είχε την εξουσία να λάβει τα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 2 της αποφάσεως, τα μέτρα αυτά θα ήταν δυσανάλογα, καθόσον στερούν την ΙΤΡ από θεμελιώδεις προνομίες που της ανήκουν βάσει του δικαίου του δημιουργού, και συγκεκριμένα από το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής. Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να βαίνουν πέραν των ορίων του απολύτως αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού που διακηρύσσεται στο άρθρο 3, στοιχείο στ, της Συνθήκης (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 23ης Νοεμβρίου 1971, 62/70, Bock κατά Επιτροπής, ECR 1971, σ. 897, σκέψη 15· της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 122/78, Buitoni, ECR 1979, σ. 677· της 11ης Νοεμβρίου 1981, 203/80, Casati, Συλλογή 1981, σ. 2595, σκέψη 27, και, σχετικά με τον ανταγωνισμό, την απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 1984, 228/82 και 229/82, Ford κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1129). Συναφώς η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η βαρύτητα της προσβολής του δικαιώματός της ως δημιουργού είναι δυσανάλογη προς τον επιδιωκόμενο εν προκειμένω σκοπό, δηλαδή τη δημιουργία μιας νέας αγοράς, της αγοράς των εβδομαδιαίων γενικών περιοδικών για την τηλεόραση.
- 79 Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η απόφαση είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας. Υπενθυμίζει σχετικά ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η έννοια της εν λόγω αρχής είναι ότι οι επιβαλλόμενες στους συναλλασσομένους υποχρεώσεις πρέπει να παραμένουν εντός « των ορίων αυτού που είναι σκόπιμο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ».

- 80 Πρέπει να τονιστεί ότι, στην πραγματικότητα, ο λόγος αυτός ταυτίζεται με τον λόγο που βασίζεται στην παράβαση του άρθρου 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, που εξετάστηκε ανωτέρω. Η αρχή της αναλογικότητας περιέχεται σιωπηρώς στην εν λόγω διάταξη, η οποία εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να επιβάλει υποχρεώσεις στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις με μοναδικό σκοπό να τεθεί τέρμα στην παράβαση. Όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, η αρχή της αναλογικότητας έχει, στην προκειμένη περίπτωση, την έννοια ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις προκειμένου να τεθεί τέρμα σε παραβίαση του δικαίου του ανταγωνισμού δεν πρέπει να είναι βαρύτερες των υποχρεώσεων που είναι ενδεδειγμένες και αναγκαίες για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός, ήτοι η αποκατάσταση της νομιμότητας σε σχέση με τους κανόνες που παραβιάστηκαν εν προκειμένω (επί της αρχής της αναλογικότητας βλ. ιδίως την απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1985, 181/84, *Man (Sugar)*, Συλλογή 1985, σ. 2889, σκέψη 20).
- 81 Υπό τις συνθήκες αυτές, αρκεί να σημειωθεί ότι, από τις διαπιστώσεις στις οποίες πρόβη το Πρωτοδικείο, κατά την εξέταση του λόγου περί παραβάσεως του άρθρου 3 του κανονισμού 17, συνάγεται ότι η επιβολή στην προσφεύγουσα της υποχρέωσης να επιτρέψει σε τρίτους, κατόπιν αιτήσεως και άνευ διακρίσεων, να δημοσιεύουν τα εβδομαδιαία προγράμματά της, παραχωρώντας ενδεχομένως άδεια εκμεταλλεύσεως συνοδευόμενη από ορισμένους όρους, συνιστά μέτρο κατάλληλο και αναγκαίο προκειμένου να τεθεί τέρμα στην παράβαση.
- 82 Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων, ο στηριζόμενος στην παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
- 83 Επομένως, τα επικουρικά αιτήματα που αποσκοπούν στην ακύρωση του άρθρου 2 του διατακτικού της αποφάσεως πρέπει να απορριφθούν και η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 84 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, που εφαρμόζεται *mutatis mutandis* επί της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, που προπαρατίθεται, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικα-

στικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων και των εξόδων της παρεμβαίνουσας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων και των εξόδων της παρεμβαίνουσας.

Saggio

Γεραρής

Briët

Barrington

Biacarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Ιουλίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. Saggio